

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi
Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education

Erken Görünüm | Advance Online Publication

ARAŞTIRMA | RESEARCH

Gönderim Tarihi | Received Date: 29.11.23

Kabul Tarihi | Accepted Date: 08.08.24

Erken Görünüm | Online First: 22.08.24

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Program Okuryazarlık Durumları

[Türkçe okumak için tıklayınız](#)

Program Literacy Status of Special Education Teachers

[Click here to read in English](#)

Hakan Göl

Naif Ergün

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Program Okuryazarlık Durumları*

Hakan Göl¹

Naif Ergün²

Öz

Giriş: Özel eğitim programları diğer öğretim düzeyindeki programlardan farklıdır. Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilerine yönelik olarak bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlayabilmeleri ve bunları uygulayabilmeleri için özel eğitim kademesindeki öğretim programlarını bilmesi, anlamlandırması ve bu program okuryazarlığına sahip olması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve öğretim programına bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Buna ek olarak çalışmada, öğretmenlerin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve öğretim programına bağlılık düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre nasıl değiştiği de analiz edilmiştir.

Yöntem: Bu çalışmada; betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ölçekler kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmaya ilişkin veriler, Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde bulunan 402 (Kadın: 213, Erkek: 189) özel eğitim öğretmeninden toplanmış olup Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 26 veri analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeylerinin iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Program okuryazarlık ve öz yeterlik inanç düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı, programa bağlılık düzeyinin ise cinsiyete göre kadınların lehine farklılaştığı saptanmıştır. Program okuryazarlık ve programa bağlılık düzeyinin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı, öz yeterlik inanç düzeyinin ise lisansüstü mezunların lehine farklılaştığı belirlenmiştir. Program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeylerinin mezuniyet alanına göre anlamlı farklılaşmanın olduğu saptanmıştır. Program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeylerinin birbiriyle yüksek düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Son olarak öğretmen öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeylerinin program okuryazarlığın yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

Tartışma: Elde edilen bulgular doğrultusunda özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık, programa bağlılık ve öz yeterlik inanç düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır ve bu bağlamda öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Öğretmen öz yeterlik inancı, özel eğitim öğretmeni, programa bağlılık, program okuryazarlığı, öğretim programı.

Atf için: Göl, H., & Ergün, N. (2024). Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık durumları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Erken Görünüm*.
<https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.1397760>

*Bu araştırma Hakan Göl tarafından Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde tamamlanmış yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹**Sorumlu Yazar:** Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, E-posta: hakangol21@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5089-6808>

²Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, E-posta: naifergun@artuklu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5346-5053>

Giriş

Bir toplumun gelişmesi ve kalkınması için toplumu oluşturan bireylerin kendi potansiyellerini açığa çıkartacak olanaklara sahip olmalıdır. Bu olanakların ilki ise eğitimidir. Ertürk (1972, s.2) eğitimi, kişilerin davranışlarında kendi yaşantısı sayesinde ve bilinçli bir biçimde istendik yönde davranışlar geliştirme süreci olarak ifade etmiştir. Alkan (1980, s.6) ise eğitimi “davranış değişikliği, bireyin hedefler yönünde maksatlı olarak kendi yaşantıları yoluyla davranışlarını değiştirmesi, kişinin yeteneklerini çeşitli yönlerden birey ve toplum için uygun ve dengeli olarak geliştirmesi” biçiminde tanımlamıştır. Bu tanımlara bakıldığında eğitimin asıl amacının bütün bireylerin yaşantılarını hedef alarak öğrenme sürecinde amaçlı bir öğrenme gerçekleştirme olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda farklı ve özel durumları olan bireylere yönelik eğitimsel çalışmalar özel eğitim olgusunu açığa çıkartmaktadır.

Özel eğitim, engeli olan bir çocuğun öğrenmesini önleyecek bütün engelleri ortadan kaldırmak, okul ve sosyal çevreye işlevsel olarak katılımını sağlamak amacıyla oluşturulan müdahalelerdir (Heward, 2012). Özel eğitim sayesinde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitimi için, bu bireylerin özel ihtiyaçlarına göre hazırlanmış özgün bir müfredat ve bu müfredatı verecek olan nitelikli insan gücüne yani özel eğitim öğretmenlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Özel eğitim alan öğretmenleri ve özel olarak oluşturulmuş müfredat sayesinde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin engel türlerine göre eğitim almaları sağlanmaktadır (Özsoy, 1989). Alınan bu eğitimle öğrencilerin eksikliklerinin engel durumuna dönüşmesi önlenmekte ve kendi kendine yetecek hale gelmesi sağlanmaktadır (Ataman, 2003). Bu bağlamda özel eğitim öğrencilerin eğitimleri diğer öğretim programlarındaki öğrencilerden farklı olarak eğitim ve öğretim bireyselleştirilerek verilmektedir.

Özel eğitime ihtiyacı olan birey; kişisel ve gelişimsel anlamda akranlarından belirgin şekilde farklılık gösteren bireylerin erken yaşta tespit edilmesi ve uygun araç-gereç ve yöntemlerle özel eğitim almaları önem arz etmektedir (Kaynarınar, 2022). Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin, özel eğitimden azami düzeyde faydalanmalarındaki en büyük etkenler arasında, özel eğitim programları ve bu programları uygulayan öğretmenler yer almaktadır.

Öğretmenlerin, öğretim programlarını uygulayabilmesi için öğretim programları hakkında bilgi sahibi olması, öğretim programlarını yorumlayabilmesi, sorgulayabilmesi ve yaşadığı topluma uyarlayabilmesi gerekmektedir (Keskin & Korkmaz, 2017). Nitekim Akınoğlu ve Doğan (2012) eğitim programlarının uygulanabilmesinin en önemli şartının, öğretmenlerin eğitim programlarının yapısını, kapsamını ve özelliklerini bilmesi olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda özel eğitim öğretmenlerinin, eğitim süreçlerinde engeli olan öğrencilerine faydalı olabilmesi için öğretim programlarına hakim olması ve bu olguyu bireyselleştirerek uygulaması gerekmektedir. Bu programlardan azami düzeyde fayda sağlanabilmesi için nitelikli öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin; eğitim ve öğretim sürecini yöneten özel eğitim öğretmenlerinde nitelik, kalite ve yeterlik aranmaktadır (Ünal, 2022). Aranılan bu özellikler, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim öğretim süreçlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi ve öğrencilerin gelişimleri açısından öneme sahiptir. Aranılan bu özelliklerden bir tanesi de özel eğitim öğretmenlerinin öğretim programlarına hakim olmasıdır. Nitekim Fidan (1986), öğretim programının öğrenciler üzerinde etkili olabilmesi, öğretmenlerin programı anlama, uygulama ve yorumlama yeteneğine bağlıdır.

Öğretmenlerin; programda yer alan kazanımları öğrencilerine kazandırabilmeleri için öğretim programlarını bilmeleri, eleştirebilmeleri ve uygulamaya dönük yorumlayabilmeleri önem arz etmektedir (Keskin, 2020). Bu önem özel eğitim öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) hazırlayabilmesi ve bu programları uygulayabilmesiyle de yakından ilişkilidir. Program okuryazarlığı “öğretmenin eğitim programlarına özgü özelliklerin farkında olması, bu farkındalığı uygulamaya dönük kullanabilmesi, eleştirel bakış açısıyla değerlendirmeler ve yorumlamalar yaparak eğitim programını kendine rehber olarak kullanabilmesidir” (Keskin & Korkmaz, 2021). Program okuryazarlığı, öğretmenlerde bulunması gereken hedef, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ve ölçme değerlendirme gibi yeterlikleri de kapsamaktadır (Bolat, 2017). Program okuryazarı olan öğretmenler; resmi programları doğru bir şekilde okur, anlar, planlar ve bu programı verimli bir biçimde uygular (Atlı vd., 2021). Özel gereksinimli bireylerin BEP’lerinde yer alan hedefler, öğrenci ve özel eğitim öğretmenleri tarafından yıl boyunca birlikte çalışılmakta, çocuğun kaybettiği gelişmeler konusunda BEP ekibi üyelerine bilgi verilmekte ve eğitim programının zaman zaman gözden geçirilmesi sağlanmaktadır (Sivrikaya & Karabulut, 2023). Bu bağlamda Program okuryazarı olan özel eğitim öğretmenlerinin MEB’in (Milli Eğitim Bakanlığı) yayımladığı özel eğitim programlarını doğru bir biçimde anladığı ve öğrencilerine yönelik olarak hazırlamaları gereken Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarını etkili bir biçimde oluşturduğu düşünülebilir.

Öğretmenlerin; öğretim programını bilmeleri, anlamaları ve eleştirmeleri program okuryazarı olmasıyla ilişkilidir (Akyıldız, 2020). Öğretmenlerin; öğretim programına ne derecede bağlı kaldıkları ve resmi programı ne derecede sınıflarında uyguladıkları ise öğretim programına bağlılık kavramıyla ilişkilidir (Yaşaroğlu & Manay, 2015; Burul, 2018). Öğretim programları uygulanırken, programların ilk olarak öğretmenler tarafından ne olduğunun anlaşılması gerektiği ve program okuryazarı olan öğretmenlerin programı uygularken süreç içerisinde karşılaşılabilecek problemleri daha kolay çözüme ulaştırabilmeleri, öğretim programı okuryazarlığının öğretim programına bağlılıkla ilişkisinin olduğunu göstermektedir. Nitekim bilinmeyen bir programın uygulanması ve o programa bağlı kalınması da mümkün değildir (Yılmaz, 2021). Programa bağlılık düzeyinin ölçülmesi, programın başarıya ulaşımını, başarıya ulaşmadıysa ulaşmama nedenlerinin neler olduğunu ve programlarda nelerin değiştiğini belirleyebilmektedir (Bümen vd., 2014). Öğretmenlerin, öğretim programlarını bilmeleri ve eleştirebilmelerinin yanı sıra öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebileceğine olan inancıyla da yakından ilişkilidir (Atasoy, 2010).

Öz yeterlik inanç düzeyi yüksek öğretmenler; eğitim-öğretim konusunda zorluk çeken öğrencilerle çalışırken, daha istekli ve sabırlı olmakta, öğrencilere yeni şeyler öğretme konusunda motivasyonları daha yüksek olmakta ve öğretmenlik mesleğine daha sıkı bağlı olmaktadır (İridağ, 2021). Bu durumun özel eğitim öğretmenleri için de geçerli olduğu, özel eğitim öğretmenlerinin yüksek öz yeterliğe sahip olmaları durumunda özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere karşı daha sabırlı ve yüksek motivasyona sahip olacağı düşünülebilir. Nitekim öğretmenlerin öz yeterlik inancı, akranlarına göre daha geç öğrenen öğrencilerin öğretim süreçlerinde önemli bir etkiye sahiptir (Woolfolk & Hoy, 1993; akt., Karahan, 2008). Öz yeterlik, kişinin bir işi gerçekleştirebilmesi amacıyla ihtiyaç duyduğu bilişsel, davranışsal ve motivasyonel kaynaklara ne kadar sahip olduğuna ilişkin inancı kapsamaktadır (Scherbaum et al., 2006). Alanyazın incelendiğinde program okuryazarlığı, programa bağlılık ve öz yeterlik değişkenlerinin ele alındığı herhangi bir çalışma görülmemiştir. Bu alanda yapılmış bir çalışmanın olmaması bu alana yönelmeyi önemli kılmıştır. Bu çalışmayla alanda var olan boşluğun doldurulması beklenmektedir. Program okuryazarı öğretmenlerin öğretim programlarını bilmesi; bildiği programa bağlı kalıp okul ortamında programı uygulaması ve bağlı kalması; bildiği ve uyguladığı öğretim programını sınıf ortamında öğrencileriyle uygulayabilmesi için bu becerileri yapabileceğine ilişkin inancının olması gerektiği düşüncesi bu üç olgunun birbiriyle ilişkisinin anlaşılmasını önemli kılmaktadır. Nitekim öz yeterlik inancı olan öğretmenler, eğitim ortamında planlama yaparken daha az seviyede kaygı hissetmekte böylece program planlamayla ilgili becerilerini daha iyi bir şekilde gösterebilmektedir (Candaş & Özmen, 2021). Bu bağlamda bu öğretmenlerin eğitim ortamında öğretim programlarını daha rahat anlayıp uygulayabildikleri ve bu programlara daha rahat uyum sağlayabildikleri düşünülebilir.

Güler (2021) okul öncesi öğretmenlerinin program bilgisinin yüksek düzeyde olmasıyla öğretmenlerin, öğrencilerine karşı kendilerini daha yeterli seviyede hissedeceklerini ve uygun bir eğitim ortamı oluşturabilme becerisine sahip olmalarını sağlayacağını belirtmiştir. Akınoğlu ve Doğan (2012) da eğitim öğretim süreçlerinin etkili bir biçimde yürütülebilmesi için öğretmenlerin program okuryazarı olmalarının önemli olduklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim programlarına hakim olması durumunda yani programı bilme, anlama, uygulama ve değerlendirme becerileri konusunda yeterli düzeyde olmasıyla, öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerle ilgilenirken öz yeterlik inançlarının daha yüksek düzeyde olacağı ve program bilgisinin eğitim ortamında kullanabileceğine olan inancının daha yüksek düzeyde olacağı düşünülebilir. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin, diğer öğrencilere göre daha fazla ilgi ve sabır gerektirmesi ve bu öğrenciler için farklı engel türlerine göre farklı programlar hazırlanması gerektiği için özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlığı, programa bağlılığı ve öz yeterlik inançlarının araştırılması önem arz etmektedir.

Bütün bu bilgiler ışığında özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli bireylerle çalışırken öğretim programlarına ne derecede hakim oldukları, bu öğretim programlarına ne derecede bağlı kalıp eğitim ortamlarında uygulayabildikleri ve özel gereksinimli öğrencilerle çalışırken kendilerine ne kadar güvendikleri, bu öğrencilere davranış kazandırma ve bu öğrencilerin olumsuz davranışlarını söndürme konusunda kendilerine ne kadar inandıkları konularının ele alınması gerekmektedir. Özel eğitimin hızla değişen ve gelişen günümüz dünyasında önemi ve kapsamı giderek arttığı için bu çalışmada, özel eğitim öğretmenlerin program okuryazarlık, programa bağlılık ve öz yeterlik inanç seviyeleri ve aralarındaki ilişkilerin ne seviyede olduğunun incelenmesi araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlıkları, öz yeterlik inançları ve öğretim programına bağlılık düzeyleri nedir?

2. Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlıkları, öz yeterlik inançları ve öğretim programına bağlılık düzeyleri demografik değişkenlere (cinsiyet, eğitim durumu, mezuniyet alanı) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Özel eğitim öğretmenlerinin yaşları, program okuryazarlıkları, öz yeterlik inançları ve öğretim programına bağlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Özel eğitim öğretmenlerinin yaş, meslekte çalışma süresi, programa bağlılıkları ve öz yeterlik inançları özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeylerini yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin derecesini belirlemeye yarayan bir modeldir. Araştırmalarda iki veya daha çok değişken arasında bulunan bir ilişkiyi tanımlamak ve bu ilişkinin derecesini saptamak için korelasyon analizleri yapılabilmektedir (McMillan & Schumacher, 2004). Nitekim bu çalışmada da çok sayıda değişken arasındaki ilişkiler incelenmekte ve bunun için temsil gücü yüksek bir örneklem kullanılmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim yılında MEB'e bağlı okullarda çalışan özel eğitim öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma örneklemindeki katılımcılar, amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Amaçsal örnekleme yöntemi, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine analiz edilmesine, seçilen grupların demografik özelliklerinin betimlenmesine ve bunlar arasında ilişkiler kurulmasına imkân tanımaktadır (Büyüköztürk vd., 2019, s. 92-93). Nitekim bu çalışmada da cinsiyet, yaş, gibi demografik özelliklere göre incelenmiştir. Çalışmaya Türkiye'nin yedi farklı bölgesinde bulunan 437 özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Çalışmaya katılan 35 öğretmenin kontrol sorusuna yanlış cevap vermesinden dolayı bu öğretmenlerin verileri çalışmamıza alınmamıştır. Toplamda 402 öğretmenin (Erkek: 189; Kadın: 213) verileri çalışmamıza alınmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 33.7'dir. Çalışmaya katılanların 375'i (%93.3) lisans mezunu iken 27'si (%6.7) lisansüstü eğitim mezunudur. Yine çalışmaya dâhil olanların 317'si (%78.9) özel eğitim öğretmenliği mezunu, 59'u (%14.7) sınıf öğretmenliği mezunu ve 26'sı (%6.5) ise diğer bölümlerden mezun olduğunu bildirmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu formda, çalışmaya katılan öğretmenlerin cinsiyeti, yaş grubu, eğitim durumu, görev yapılan okul türü, meslekte çalışma yılı, bulunduğu coğrafi bölge, mezuniyet alanı ve aile veya yakın çevrede engeli olan bireye sahip olma durumu ile ilgili sorular yer almaktadır.

Öğretmen Öz Yeterlik İnancı Ölçeği

Çolak ve diğerleri (2017) tarafından geliştirilen bu ölçek 27 maddeden ve 5 alt faktörden oluşan 5'li likert tipi (1: Katılmıyorum; 5: Katılıyorum) bir ölçektir. Yüksek puan yüksek düzeyde öğretmen öz yeterlilik inancına sahip olduğunu göstermektedir. Faktörlerin Cronbach's Alfa iç tutarlık katsayıları; Akademik Öz yeterlik faktörü için .75, Mesleki Öz yeterlik faktörü için .86, Sosyal Öz yeterlik faktörü için .88, Entelektüel Öz yeterlik faktörü için .87 ve ölçeğin tümü için .93 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma kapsamında da ölçekten elde edilen puanların iç tutarlılığını tespit etmek amacıyla tüm maddelerin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .97 olup bu değer ölçeğin iç tutarlık düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretim Programına Bağlılık Ölçeği

Yaşar ve Manav (2015) tarafından geliştirilen bu ölçek 20 maddeden oluşan (4 madde olumsuz ifade içermektedir) tek faktörlü 5'li likert tipi (1: Kesinlikle katılmıyorum; 5: Kesinlikle katılıyorum) bir ölçektir. Yüksek puan yüksek düzeyde öğretim programına bağlı olduğunu göstermektedir. Tek faktörlü ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ise .89 olarak hesaplanmıştır. Tek faktörlü yapı, toplam varyansın %35.81'ini açıklamaktadır. Bu çalışmada da Programa Bağlılık Ölçeği'nin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .93 olarak hesaplanarak iç tutarlığın yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretim Programı Okuryazarlık Ölçeği

Yar-Yıldırım (2020) tarafından geliştirilen bu ölçek 29 maddeden oluşan üç faktörlü 5'li likert tipi (1: Kesinlikle katılmıyorum; 5: Kesinlikle katılıyorum) bir ölçektir. Yüksek puan yüksek düzeyde öğretim programına bağlı olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları bilgi faktörü için .93, beceri faktörü için .94 ve tutum faktörü için .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan tüm faktörler bir arada değerlendirildiğinde hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise .96 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada kullanılan program okuryazarlık ölçeğinin Cronbach Alfa tutarlılık katsayısı .97 olarak ölçülmüş olup iç tutarlılığın oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Veri Toplama ve Analizi

Veri toplama sürecinde ilk olarak, Mardin Artuklu Üniversitesi Etik Komisyonuna araştırmayla ilgili ayrıntılı bilgiler sunulmuş ve çalışmanın yürütülebilmesi için etik kurulu onay belgesi alınmıştır (Sayı: E-79906804-050.06.04-81704). Ardından araştırmada kullandığımız ölçekleri geliştiren araştırmacılardan mail yoluyla izin alınmıştır. Araştırma için gerekli veriler, Google Forms uygulaması aracılığıyla çevrimiçi yöntem ile toplanmıştır. Hazırlanan ölçme aracına dair erişim bağlantısı okul müdürlerine kendi okul gruplarında paylaşımları için gönderilmiştir. Çalışmanın amaç ve kapsamı hakkında detaylı bilgi verilerek erişim bağlantısının özel eğitim öğretmenlerine ulaştırılması konusunda destek istenmiştir. Araştırmacı tarafından birçok özel eğitim öğretmeniyle görüşmeler yapılmış, ölçekler görüşme sırasında kendilerine çevrim içi ortamdan gönderilmiş ve öğretmenlerin ölçekleri doldurmaları istenmiştir. Özel eğitim öğretmenlerine ait sosyal medya gruplarında ölçeklerin bağlantısı paylaşılıp, özel eğitim öğretmenlerinin ölçekleri doldurmaları sağlanmıştır.

Veri analizinde araştırmanın amacını açığa çıkartmak için öncelikle düzey sorusuna cevap olarak frekanslar çıkarılmıştır. Frekansların 5'li likert düzeyinde hangi düzeyde olduğu ölçek yapısına göre açıklanmıştır. Daha sonra kategorik veriler için ölçeğin normal dağılımlarına bakılmıştır ve verilerin normal dağılım gösterdikleri (basıklık ve çarpıklık değerlerinin $-/+1.5$ değerler arasındadır) görüldükten sonra ikili kategorik için t testi ve iki kategoriden fazla olanlar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Ayrıca kategorik verilerin anlamlılık düzeylerinin yanında etki büyüklükleri de incelenerek raporlanmıştır. Cohen's d değerleri 0-.20 arası düşük, .20-.60 arası orta düzey .60 ve üstü ise yüksek düzeyde bir etki büyüklüğünü göstermektedir (Cohen, 1992). Araştırmanın üçüncü amacı için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu yapılmıştır. Son olarak araştırmanın dördüncü amacı için çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Çoklu regresyon analizi için talep edilen temel varsayımların tümü sağlanmıştır (Durbin Watson Değeri = 1.88)

Bulgular

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Program Okuryazarlık Düzeyleri

Araştırmanın birinci sorusunda grupların program okuryazarlık düzeylerini tespit etmek için minimum puan ortalamasının 1. maksimum puan ortalamasının 5 olduğu ölçekten öğretmenler en az 3.38 en fazla ise 4.04 puan almıştır. Tüm grupların program okuryazarlık ortalaması 3.83 olarak tespit edilmiştir. Bu sayı katılıyorum aralığına denk düşmektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılan öğretmenlerin iyi düzeyde program okuryazar oldukları görülmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusuna cevap bulmak için öncelikle program okuryazarlık, programa bağlılık ve öz yeterlilik inançlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığına bakılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda, program okuryazarlık ($t(400) = 1.46, p > .05$) ve öz yeterlilik ($t(400) = .99, p > .05$) düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Programa bağlılık düzeyinin ise cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($U = 17246.5, p = .013$).

Araştırmanın ikinci sorusuna cevap bulmak için öncelikle cinsiyet değişkenine göre program okuryazarlık, programa bağlılık ve öz yeterlilik düzeylerinin farklılaşma düzeylerine bakılmıştır.

Tablo 1

Program Okuryazarlık, Programa Bağlılık ve Öz Yeterlik İnanç Düzeyinin Eğitim Durumuna Göre t-testi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim durumu	N	$\bar{X}$	SS	t	sd	p	d
Öz yeterlik	Lisans	375	3.87	.699	-2.586	400	.01	.016
	Lisansüstü	27	4.22	.495				
Okuryazarlık	Lisans	375	3.83	.666	-1.077	400	.287	.003
	Lisansüstü	27	3.97	.977				
Programa bağlılık	Lisans	375	3.98	0.659	-1.913	400	.056	.009
	Lisansüstü	27	4.23	0.573				

Tablo 1’de görüldüğü üzere, lisans ve lisansüstü mezunu öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinde ($t(400) = -1.08$; $p > .05$) ve programa bağlılık düzeylerinde ($t(400) = -1.9$; $p > .05$) anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Buna karşın, iki grubun öz yeterlilik inançlarında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. ($t(400) = -2.6$; $p < .05$). Sonuç olarak farklı eğitim durumları arasında öz yeterlik inanç düzeyleri açısından istatistiki olarak lisansüstü mezunu olan öğretmenlerin lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Bu farklılığın Cohen d referans değerlerine göre düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin mezuniyet alanları; özel eğitim öğretmenliği, sınıf öğretmenliği (özel eğitim sertifikası alarak branş değiştiren öğretmenler), diğer (her branştan ücretli öğretmen) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Daha sonra okullar arasındaki farkı belirlemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Program Okuryazarlığı, Öz Yeterlik İnanç ve Programa Bağlılık Düzeyinin Mezuniyet Alanına Göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler		Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p	η^2
Program okuryazarlığı	Gruplar arası	4.000	2	2.000	4.679	.010	.023
	Grup içi	170.527	399	.427			
	Toplam	174.527	401				
Öz yeterlik inancı	Gruplar arası	6.287	2	3.144	6.737	.001	.033
	Grup içi	186.177	399	.467			
	Toplam	192.465	401				
Programa bağlılık	Gruplar arası	6.989	2	3.495	8.401	.000	.040
	Grup içi	165.973	399	.416			
	Toplam	172.963	401				

Tablo 2’de yapılan varyans analizi sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin mezuniyet alanına göre program okuryazarlık düzeyinin ($F(2.399) = 4.68$; $p = .010$), öz yeterlik inanç düzeyinin ($F(2.399) = 6.73$; $p = .001$) ve programa bağlılık düzeyinin ($F(2.399) = 8.40$; $p < .05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Çoklu karşılaştırmalı (Post-hoc) test sonucuna göre özel eğitim öğretmenliği mezunu öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleri ($N = 317$; $\bar{X} = 3.88$; $SS = .654$), sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin ($N = 59$; $\bar{X} = 3.60$; $SS = .602$) program okuryazarlık düzeyine göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Diğer branşlardan mezun olup özel eğitim öğretmenliği alanında çalışan öğretmenlerin ise ($N = 26$; $\bar{X} = 3.92$; $SS = .747$) en yüksek program okuryazarlık düzeyine sahip olduğu saptanmıştır.

Öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının mezuniyet alanına göre düzeylerine bakıldığında özel eğitim öğretmenliği mezunu öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeyleri ($N = 317$; $\bar{X} = 3.91$; $SS = .670$), sınıf öğretmenliği mezunu ($N = 59$; $\bar{X} = 3.66$; $SS = .799$) öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeylerinden anlamlı oranda yüksek bulunmuştur. Diğer branşlardan ($N = 26$; $\bar{X} = 4.23$; $SS = .526$) mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeyleri, sınıf öğretmenliği mezunu ($N = 59$; $\bar{X} = 3.66$; $SS = .799$) öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğretmenlerin programa bağlılıklarının, mezuniyet alanına göre düzeylerine bakıldığında özel eğitim öğretmenliği mezunu öğretmenlerin programa bağlılık düzeyleri ($N = 59$; $\bar{X} = 3.66$; $SS = .799$), sınıf öğretmenliği mezunu ($N = 59$; $\bar{X} = 3.66$; $SS = .799$) öğretmenlerin programa bağlılık düzeylerinden anlamlı oranda yüksek

bulunmuştur. Diğer branş mezunu öğretmenlerin programa bağlılık düzeyleri ($N = 26$; $\bar{X} = 4.38$; $SS = .533$), özel eğitimden ($N = 317$; $\bar{X} = 4.01$; $SS = .652$) ve sınıf öğretmenliğinden ($N = 59$; $\bar{X} = 3.76$; $SS = .649$) mezun olan öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın üçüncü sorusunda özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık, öz yeterlik inancı ve programa bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için Pearson korelasyon analizi kullanılarak incelenmiştir. Tüm değişkenler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

Öğretmenlerin Program Okuryazarlık, Öz Yeterlik İnanç ve Programa Bağlılık Düzeyleri Arasındaki Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

Değişkenler	$\bar{X}$	SS	1	2	3	4	5
1. Program okuryazarlık	3.84	.659	1				
2. Öz yeterlik inancı	3.89	.692	.797	1			
3. Programa bağlılık	4.00	.656	.712	.782	1		
4. Yaş	33.7	8.20	-.037	-.026	-.032	1	
5. Meslekte çalışma süresi	9	7.89	-.029	-.044	-.056	.903	1

Tablo 3 incelendiğinde, Pearson korelasyon analiz sonucuna göre öğretmenlerin program okuryazarlık ile öz yeterlik düzeyleri arasında yüksek düzeyde olumlu yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Program okuryazarlık ile programa bağlılık düzeyleri arasında yüksek düzeyde olumlu yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öz yeterlik inanç düzeyi ile programa bağlılık düzeyi arasında da yüksek düzeyde olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Nitekim Büyükoztürk (2019) 0.30 ile 0.70 arasındaki korelasyon katsayılarının orta düzeyde; 0.70 ile 1 arasındaki korelasyon katsayılarının yüksek düzeyde ilişkiyi gösterdiğini belirtmektedir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyi, programa bağlılık düzeyi ve öz yeterlik inanç düzeyi arasında olumlu yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla biri arttıkça diğerinin de arttığı veya biri azaldıkça diğerinin de azaldığı söylenebilir. Öte yandan yaş ve meslekte çalışma süresiyle program okuryazarlık, programa bağlılık ve öz yeterlik inanç düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlıklarının, öz yeterlik inancı ve programa bağlılık değişkenleri tarafından ne düzeyde yordandığını anlamak için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan çoklu regresyon analiz modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($F(2, 399) = 378.888, p < .001$). Bağımsız değişkenler (öz yeterlik ve programa bağlılık), bağımlı değişkenin (program okuryazarlığı) %65'ini açıklamaktadır. Tablo 4'te görüldüğü üzere öz yeterlik inancı ve programa bağlılık değişkenlerinden oluşan model program okuryazarlığı anlamlı düzeyde yordamaktadır ($p < .001$). İlgili değişkenlere bakıldığında öz yeterlik inancı ve programa bağlılık değişkenlerinin program okuryazarlığını olumlu yönde yordadığı görülmektedir.

Tablo 4

Program Okuryazarlık Düzeyinin Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişkenler	$\bar{X}$	SS	B	SE B	β	t	p	Tol.	VIF
Öz yeterlik inancı	3.89	.69	.589	.045	.619	13.12	.000	.389	2.574
Programa bağlılık	4.00	.65	.229	.047	.228	4.82	.000	.389	2.574

Not: $F(2,399) = 378.888$; $p < .001$; $R^2 = .655$; Adj. $R = .653$.

Tartışma

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Program Okuryazarlık Düzeylerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık genel ortalamasının "Katılıyorum" düzeyinde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Program okuryazarlık ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde; bilgi alt boyutunda, beceri alt boyutunda ve tutum alt boyutunda olmak üzere program okuryazarlık ölçeğinin tüm alt boyutlarında öğretmenlerin program okuryazarlık seviyesi "Katılıyorum" düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar özel eğitim öğretmenlerinin iyi düzeyde program okuryazarı olduğunu göstermektedir. Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlıklarının incelendiği sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Bayrı, 2022; Ünal, 2022). Bayrı (2022) yaptığı çalışmada özel eğitim öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyinin yüksek düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde Ünal (2022) tarafından yapılan çalışmada özel eğitim öğretmenlerine uygulanan program okuryazarlık durumları ölçeğinin alt boyutları ve genelinde program okuryazarlık düzeyi yüksek düzeyde çıktığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması, öğretmenlerin branşı olduğu öğretim programını iyi düzeyde bilmesiyle ilişkili olduğu söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde öğretmenler üzerinde yapılan birçok çalışmada da, bu araştırmanın sonucuyla benzer şekilde öğretmenlerin program okuryazarlıklarının iyi düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Aslan, 2018; Demir & Toraman, 2020; Erdamar, 2020; Güler, 2021; Güleş, 2022; Güneş-Şinego & Çakmak, 2021; Gürbüz, 2021; Yılmaz, 2021; Yılmaz & Kahramanoğlu, 2021). Bu çalışma sonucunun aksine bazı çalışmalarda öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu belirlenmiştir (Opoh & Awhen, 2015; McRae, 2018; Kauffmann vd., 2022).

Öğretmen ve öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmalarda program okuryazarlık düzeyinin orta seviyede olduğu çalışmalar da bulunmaktadır (Erdem & Eğmir, 2018; Kahramanoğlu, 2019; Kızılaslan-Tunçer & Şahin, 2019; Yıldız, 2019). Bu çalışma sonuçları araştırmamızın sonucuyla örtüşmesine de araştırmamızın bulgularıyla zıt sonuçlar da vardır. Nitekim söz konusu çalışmalarda öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyi düşük bulunmamıştır.

Alanyazında yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmaların büyük çoğunluğunda öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca hizmetiçi eğitim ve program geliştirme faaliyetlerine katılan öğretmenlerin daha iyi düzeyde program okuryazarı olduğu belirtilmiştir (Keskin, 2020). Öğretmenlerin eğitim öğretim süreçlerinde kullandıkları programları bilmesi, eleştirebilmesi ve değişen programlara uyum sağlayabilmesi öğretim programlarından alınan verimin artması açısından önemlidir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Program Okuryazarlık, Öz Yeterlik İnanç ve Programa Bağlılık Düzeylerinin Demografik Değişkenlere İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin program okuryazarlıklarının ele alındığı birçok araştırmada cinsiyetin rolü incelenmiş ve birbirinden farklı sonuçların raporlandığı tespit edilmiştir. Bu farklılıktan dolayı özel eğitim öğretmenlerin program okuryazarlıklarında cinsiyetin rolü ele alınmıştır. Öğretmenlerin program okuryazarlıklarının ele alındığı birçok araştırmada kadın ve erkek ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ortaya konmuştur (Sağ & Sezer, 2012; Aslan, 2019; Aslan & Gürten, 2019; Avar-Vayvay, 2020; Gülpek, 2020; Dağ, 2021; Güneş-Şinego & Çakmak, 2021). Bu araştırmaların bulguları şu an yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine bağlı olarak program okuryazarlıklarının farklılaşmaması, kadın ve erkek öğretmenlerin benzer düzeyde öğretim programlarına hakim olmalarıyla ve güncel eğitim programlarını takip edip değişimlere uyum sağlayabilmeleriyle açıklanabilir. Ayrıca hem erkek hem de kadın öğretmenlerin eğitim fakültesi mezunu olup benzer dersleri alması ve öğretmen olarak atandıktan sonra benzer hizmetiçi eğitimlere katılması program okuryazarlığının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamasında etkili olabilir.

Program okuryazarlıkla ilgili yapılan bazı araştırmalarda kadın ve erkek öğretmenlerin ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu durum çalışmamızın sonucuyla örtüşmemektedir. Örneğin; Güngör-Demir (2023) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının program okuryazarlık düzeylerinin genel olarak cinsiyete göre kadınlar lehine anlamlı farklılaşmanın olduğunu belirtmişlerdir. Gömleksiz ve Erdem (2018) tarafından öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan birçok araştırmada görüldüğü üzere kadın öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinin, erkek öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyinden daha yüksek program okuryazarlık düzeyine sahip olduğu saptanmıştır. Bu durumun kadın öğretmenlerin eğitim öğretim sürecini daha iyi özümsemesinden ve titizlikle takip etmesinden kaynaklandığı söylenebilir (Güngör-Demir, 2023). Erdamar (2020) ise yaptığı çalışmada diğer araştırmacıların aksine öğretmenlerin program okuryazarlık durumlarının kadın öğretmenlerin değil, erkek öğretmenlerin lehine farklılaştığını saptamıştır. Söz konusu çalışmanın Diyarbakır, Şanlıurfa ve Şırnak ilindeki çalışan kadın öğretmenlerle sınırlı olması, bu çalışmanın bulgularıyla örtüşmemesine gerekçe gösterilebilir.

Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeyinin eğitim durumuna göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla; öğretmenler lisans ve lisansüstü (yüksek lisans veya doktora) şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeyinde lisansüstü mezunu öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Öte yandan öğretmenlerin program okuryazarlık ve programa bağlılık düzeylerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı belirlenmiştir. Ancak lisansüstü mezunu özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık ve programa bağlılık ortalamalarının, lisans mezunu öğretmenlerin program okuryazarlık ve programa bağlılık ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur.

Bu çalışmada lisans ve lisansüstü mezunu öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Alanyazında öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı yalnızca bir çalışma mevcuttur. Söz konusu çalışmada özel eğitim

okullarında görev yapan öğretmenlerin, eğitim programı okuryazarlıklarının eğitim durumuna göre farklılaşmadığı belirlenmiştir (Ünal, 2022).

Söz konusu bulgu; Güneş-Şinago ve Çakmak (2021), Aslan (2018), Gömleksiz ve Erdem (2018), Erdamar (2020), Güleş (2022) tarafından yapılan çalışmaların bulgularıyla örtüşmemektedir. Benzer şekilde Demir ve Toraman (2021) öğretmenlerle yaptığı çalışmada, tezli yüksek lisans ve doktora mezunu öğretmenlerin program okuryazarlık ortalamaları lisansüstü mezunu olmayan öğretmenlerden daha yüksek bulunmuştur.

Bu çalışmada lisansüstü mezunu özel eğitim öğretmenlerinin öz yeterlik inanç düzeyleri, lisans mezunu özel eğitim öğretmenlerine göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerle yürütülen bir çalışmada bu çalışmanın sonucuyla benzer şekilde lisansüstü mezunu öğretmenlerin, entelektüel öz yeterliklerinin lisans mezunu öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Ünal, 2022).

Söz konusu bulgu, Aydın (2016), Türkan (2017), Gül (2018) tarafından yapılan çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir. Karabacak (2014) tarafından yapılan çalışmada anlamlı farklılık görülmesi de yüksek lisans mezunu öğretmenlerin öz yeterlik algıları lisans mezunu öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Diğer çalışmalardan farklı olarak Gül (2018) tarafından yapılan çalışmada farklılaşmanın ön lisans mezunu öğretmenlerle lisans mezunu öğretmenler arasında olduğu ve ön lisans mezunu öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öte yandan yapılan bazı çalışmalarda; bu araştırmada ulaşılan sonucun aksine öğretmen öz yeterlik inanç düzeylerinin eğitim durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Ateş, 2016; Anıl-Arıkan, 2019; Sağlam, 2018; Şahingöz, 2021; Teker, 2021; Türkmen, 2018). Öğretmen öz yeterliğinin eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını gösteren çalışmalar olmasına rağmen yüksek lisans eğitiminin, öğretmenlerin belirli bir alanda uzmanlaşmalarına katkı sağladığı ve öğretmenlerin öz yeterliklerini geliştirmelerine katkı sundukları belirtilmiştir (Omak vd., 2022).

Bu çalışmada, özel eğitim öğretmenlerinin programa bağlılık düzeylerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bir başka ifadeyle lisans ve lisansüstü mezunu özel eğitim öğretmenlerinin programa bağlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Söz konusu bulgu, Aslan ve Erden (2020) ve Çavuşoğlu (2022) tarafından yapılan çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin MEB'e bağlı olarak çalışmaları, öğretim programına uyma zorunluluklarının olması, kazanımlarını günlük bir şekilde sınıf defterine yazmaları gerektiği ve okul müdürlerinin de bu yönde beklentisinin olması gibi faktörlerin lisans ve lisansüstü mezunu öğretmenlerin benzer şekilde öğretim programına bağlı kalmalarına yol açtığı söylenebilir. Ayrıca Karakuyu ve Oğuz (2021) lisansüstü eğitimlerinin daha çok bilimsel araştırmalar üzerine olduğu ve öğretmen eğitimi konularına pek değinilmemesinden kaynaklı eğitim durumunun, öğretim programına bağlılık düzeyiyle bir ilişkisinin olmadığını belirtmiştir. Öte yandan Burul (2018), Aslan ve Erden (2020) ve Ünal (2022) tarafından yapılan çalışmalarda bu çalışmada ulaşılan sonucun aksine öğretmenlerin programa bağlılık düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur.

Yapılan çalışmaların çoğunluğuna bakıldığında öğretmenlerin programa bağlılık ve öz yeterlik inanç düzeylerinin mezuniyet durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde lisansüstü mezunu öğretmenlerin lehine farklılaştığı görülmektedir. Bu durumun öğretmenlerin lisansüstü eğitimde aldıkları derslerinden dolayı öğretim programlarını daha iyi anlayabilmesi, eleştirebilmesi ve sınıf ortamında daha iyi uygulayabilmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Nitekim yüksek lisans eğitimi; öğrencilere akademik anlamda okuma, yazma, araştırma ve bir metin ortaya koyma becerisi sağlamaktadır (Demir & Toraman, 2021). Bu çalışmada öğretim programı okuryazarlık ve programına bağlılık düzeylerinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmesi de lisansüstü mezunu öğretmenlerin program okuryazarlık ve programa bağlılık düzeylerinin lisans mezunu öğretmenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeylerinin mezuniyet alanına göre nasıl değiştiğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin mezuniyet alanına göre program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Bu çalışmada özel eğitim öğretmenliği mezunu öğretmenlerin; program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeylerinin, sınıf öğretmenliği mezunu özel eğitim öğretmenlerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmanın bulgularıyla benzer şekilde Bayrı (2022) tarafından yapılan çalışmada, özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin program okuryazarlıkları düzeyinde branş değişkenine

göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Söz konusu çalışmada özel eğitim kurumlarında çalışan özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeylerinin, eğitim fakültesi diğer branş mezunu öğretmenlerden ve diğer fakültelerden mezun öğretmenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumun özel eğitim öğretmenlerinin üniversitede aldığı alan derslerinden dolayı sınıf öğretmenliği mezunlarına göre öğretim programlarına daha fazla hakim olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca bu duruma özel eğitim öğretmenliği mezunu öğretmenlerin, sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlere göre mesleğine daha fazla bağlı olmaları ve özel eğitim alan mezunu oldukları için duyuşsal anlamda alanlarına daha fazla sahip çıkmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Diğer branşlardan mezun olan öğretmenlerin program okuryazarlık ve öz yeterlik inanç düzeylerinin, sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durumun olası bir açıklaması diğer branşlardan mezun olup özel eğitim öğretmeni olarak görev yapan öğretmenlerin, mesleklerini daha ciddiyetle yapma istekleri ve halk eğitim merkezlerinden aldıkları eğitimin kalitesi olabilir. Özel eğitim öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının branş değişkenine göre ele alındığı sınırlı sayıda çalışma mevcuttur (Bayrı, 2022; Ünal, 2022). Bu çalışmaların bulguları, bu araştırmanın bulgularıyla benzer niteliktedir. Nitekim Bayrı (2022) tarafından yapılan özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin öz yeterliklerinin araştırıldığı çalışmada, özel eğitim kurumlarında çalışan özel eğitim öğretmenliği mezunu öğretmenlerin özel eğitim özel alan yeterlilikleri, eğitim fakültesi diğer branş öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum özel eğitim öğretmenliği mezunu öğretmenlerin, lisans düzeyinde aldığı derslerden dolayı özel eğitim alanında çalışabilecek yeterliğe sahip olmaları ile ilişkili olabilir. Ünal (2022) tarafından yapılan çalışmada, özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin öz yeterliklerinin, branş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada, ölçeğin akademik öz yeterlik boyutunda diğer branşlarla okul öncesi, sınıf öğretmeni ve özel eğitim branşları arasında diğer branşlar lehine farklılaştığı; sosyal öz yeterlik alt boyutunda ise okul öncesi ve sınıf öğretmeni branşlarıyla özel eğitim branşı arasında okul öncesi ve sınıf öğretmeni branşları lehine anlamlı bir biçimde farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada farklı lisans bölümlerinden mezun olan özel eğitim öğretmenlerinin programa bağlılık düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Literatürde farklı branşlardan mezun olup aynı branşı yapan öğretmenlerin programa bağlılıklarının araştırıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmayla var olan bu boşluğun doldurulması beklenmektedir. Özel eğitim öğretmenlerinin programa bağlılık düzeylerinin mezuniyet alanına göre anlamlı düzeyde farklılaşması; özel eğitim öğretmenlerinin sadece üniversitelerin özel eğitim öğretmenliği mezunlarından oluşmayıp, sertifika almış birçok sınıf öğretmeninden ve halk eğitim merkezlerinden özel eğitim sertifikası alıp ücretli özel eğitim öğretmeni olarak görev yapan birçok farklı branş öğretmeninden oluşması gibi etmenlere bağlı olabilir.

Literatürde aynı görevi yapıp farklı branşlardan mezun olan öğretmenlerin programa bağlılıklarının araştırıldığı araştırma bulunmamaktadır. Ancak farklı branşa sahip olup yine kendi branşlarında görev yapan öğretmenlerin programa bağlılık düzeylerinin branş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı çalışmalar bulunmaktadır (Aslan & Erden, 2020; Yılmaz, 2021). Nitekim Bay ve diğerleri (2017) öğretmenlerin branşlarının programa bağlılıkta etkili olduğunu ifade etmiştir. Öte yandan öğretmenlerin programa bağlılıklarının, mezuniyet değişkenine göre anlamlı farklılaşmaya yol açmadığı çalışmalar da mevcuttur (Burul, 2018; Karadağ-Caydaşı, 2019; Gürbüz, 2020). Söz konusu çalışmalara katılan öğretmenlerin lisans düzeyinde öğretim programlarıyla ilgili benzer dersleri görmesi ve sene başında oluşturulan planlara bağlı kalma zorunluluklarının olması, öğretmenlerin programa bağlılık düzeyinin mezuniyet alanına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamasının sebebi olabilir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Program Okuryazarlık, Öz Yeterlik İnanç ve Programa Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki İle Program Okuryazarlığı Yordayıcılarına Dair Sonuç ve Tartışma

Özel eğitim öğretmenlerinin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için Pearson korelasyon analizi kullanılarak incelenmiştir. Pearson korelasyon analiz sonucuna göre öğretmenlerin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeyleri arasında yüksek düzeyde olumlu yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç veya programa bağlılık düzeylerinden biri arttıkça diğerlerinin de arttığı veya biri azaldıkça diğerlerinin de azaldığı söylenebilir. Ancak öğretmenlerin yaş ve meslekte çalışma süreleriyle program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeyleri arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir.

Literatür incelendiğinde öğretmenlerin program okuryazarlık, öz yeterlik inanç ve programa bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak program okuryazarlık ile

programa bağlılık; program okuryazarlık ile öz yeterlik inancı arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Yılmaz (2021) tarafından yapılan çalışmada bu araştırmanın bulgularıyla örtüşür nitelikte, program okuryazarlığının programa bağlılıkla orta düzeyde ve olumlu yönde anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Güler (2021) okul öncesi öğretmenleriyle yaptığı çalışmada, öğretmenlerin öz yeterlik inancı ile program okuryazarlığı arasında orta düzeyde bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Görüldüğü üzere literatürde yapılan çalışmalar, bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bir öğretmenin program okuryazarlık düzeyinin yüksek olması; o öğretmenin, öğretim programları hakkında yeterince bilgi sahibi olması, öğretim programlarını amacına uygun kullanabilmesi, programda değişiklikler meydana geldiğinde programa uyum sağlayabilmesi, programı eleştirebilmesi ve eğitim öğretim ortamında programın kendisine rehberlik yapabileceğine inanması gerekir (Keskin, 2020). Bu durum program okuryazarlık, programa bağlılık ve öz yeterlik inancının birbirleriyle olan ilişkisine gerekçe gösterilebilir.

Özel eğitim öğretmenlerin program okuryazarlıklarının; öz yeterlik inancı ve programa bağlılık değişkenleri tarafından ne düzeyde yordandığını anlamak için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan çoklu regresyon analiz modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Modelde hem öz yeterliğin hem de programa bağlılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle bağımlı değişken olan program okuryazarlığının hem öz yeterlik hem de programa bağlılık ile istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu bir ilişkisi vardır. Bu bağlamda öğretmen öz yeterlik inancının ve program bağlılık düzeyindeki artışın veya azalışın öğretmenlerin daha yüksek ya da daha düşük program okuryazarlık düzeyine sahip olacağına ilişkin öngörülebilir bulunulmasını sağladığı anlaşılmıştır. Modelde hem öz yeterliğin hem de programa bağlılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Yılmaz (2021) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığının öğretim programına bağlılığı olumlu yönde anlamlı olarak yordadığını saptamıştır. Ayrıca program okuryazarlığı programa bağlılığın anlamlı yordayıcısı olduğu görülmüştür. Bu durum araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Bu çalışmada öğretmenlerin meslekte çalışma yılları ile program okuryazarlıkları arasında istatistiksel olarak herhangi bir ilişki belirlenmemiştir. Demir ve Toraman (2021) öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleriyle mesleki kıdem arasında alt boyutlar ve genel ortalama anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Bu bulgular araştırmamızın sonucuyla örtüşmektedir. Benzer şekilde öğretmenlerin program okuryazarlıkları üzerine yapılan birçok çalışma, meslekte çalışma süresinin belirleyici olmadığını göstermiştir (Aslan, 2018; Aslan & Gürten, 2019; Erdamar, 2020; Erdem & Eğmir, 2018; Güler, 2021; Yılmaz, 2021). Türk Eğitim Derneği (TED, 2009) Öğretmen Yeterlikleri raporunda öğretmenlerin %70'inin öğretim programlarını ders kitaplarından ve kılavuz kitaplardan takip ettiklerini belirtmiştir. Bu durum Öğretmenlerin program okuryazarlığının meslekte çalışma süresine göre farklılık göstermemesine gerekçe gösterilebilir. Ayrıca mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin bilgilerinin daha güncel olması, kıdemli öğretmenlerin ise meslekte geçirdikleri süre boyunca öğretim programlarına hakim olmaları sebebiyle her iki grubun da program okuryazarlık düzeyinin yüksek olması, bu gerekçeyi desteklemektedir (Yılmaz, 2021). Öte yandan Özkan (2016) ise yaptığı çalışmada öğretmenlerin meslekte çalışma süresi arttıkça program terimlerine ilişkin farkındalıklarının azaldığını belirtmiştir. Öğretmen atamalarının son 15 yılda Kamu Personeli Seçme Sınavına göre yapılması ve bu sınavdaki konuların % 20'sinin program geliştirme alanlarından çıkmasından dolayı yeni öğretmenlerin alandaki terimleri anlama, tanıma ve açıklama konularında daha iyi olması bu durumun gerekçesi olabilir (Özkan, 2016). Araştırmanın bulguları ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Lisans mezunu öğretmenlerin de lisansüstü eğitim programlarına yönlendirilmesi sağlanarak öğretmenlerin, program okuryazarlık düzeylerinin artırılması sağlanabilir.
2. Özel eğitim öğretmenlerinin kendi öğretim programlarını oluşturma ve değerlendirme süreçlerine aktif olarak katılması sağlanabilir. Böylece daha zengin içerikler hazırlanabilir.
3. Bu araştırma nicel yöntemle uygulanmıştır. Öğretmenlerin program okuryazarlıkları, programa bağlılıklar ve öz yeterlik inançları nitel veya karma araştırma yöntemiyle incelenebilir. Böylece daha derinlemesine bilgiler elde edilebilir.
4. Öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinin artırılması için programa bağlılıklarının ve öz yeterlik inançlarının geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Yazarların Katkı Düzeyleri

Bu makale Hakan Göl'ün Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde Dr. Öğr. Üyesi Naif Ergün danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Çalışma konusu Hakan Göl ve Dr.

Öğr. Üyesi Naif Ergün tarafından birlikte belirlenmiş, araştırma deseni, veri toplama, verilerin analizi ve çalışmanın raporlanması Hakan Göl ve Naif Ergün tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kaynaklar

- Akinoğlu, O., & Doğan, S. (2012, 12-14 Eylül). *Eğitimde program geliştirme alanına yeni bir kavram önerisi program okuryazarlığı*. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi [Sözlü bildiri]. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Akyıldız, S. (2020). Eğitim programı okuryazarlığı kavramının kavramsal yönden analizi: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(73), 315-332. <https://doi.org/10.17755/esosder.554205>
- Anıl-Arıkan, P. (2019). *Okul yöneticilerinin öz yeterlik inançları ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 599651) [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arpacı, A. (2011). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının biyoloji öğretimine yönelik öz yeterlik algıları* (Tez Numarası: 816585) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, M., & Erden, R. Z. (2020). Ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 175-199. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.691525>
- Aslan, O. (2019). *İlk ve ortaokul yöneticilerinin program okuryazarlığına ilişkin algularının çeşitli değişkenlere göre analizi* (Tez Numarası: 573023) [Yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, S. (2018). *Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri* (Tez Numarası: 516831) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, S., & Gürlen, E. (2019). Üç Boyutlu sanal öğrenme ortamında 5. sınıf düzeyinde kesirlerin öğretimi: Second life örneği. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 171-186. <https://doi.org/10.29299/kefad.2018.20.01.005>
- Aslan, S., & Gürlen, E. (2019). Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 171-186. <https://doi.org/10.29299/kefad.2018.20.01.006>
- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atasoy, M. U. (2010). *Lisans ve tezsiz yüksek lisans öğrenimi görmekte olan müzik öğretmenleri adaylarının genel öğretmenlik öz yeterlik algularının incelenmesi* (Tez Numarası: 279790) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ateş, G. (2016). *Akdeniz üniversitesi eğitim fakültesi öğretmen adayları ve Antalya'da görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik algularının karşılaştırılması* (Tez Numarası: 436744) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Atlı, K., Kara, Ö., & Mirzeoğlu, A. D. (2021). Beden eğitimi öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeylerine yönelik algularının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(2), 281-299. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gbesbd/issue/61222/837824>
- Avar-Vayvay, N. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin benimsedikleri eğitim felsefeleri ile eğitim programı okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 635645) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, Y. (2016). Örgütsel sessizliğin okul yönetiminde kayırmacılık ve öğretmenlerin öz yeterlik algısı ile ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22(2), 165-192. <https://doi.org/10.14527/kuey.2016.007>
- Balkan-Kıyıcı, F., Atabek-Yiğit, E., & Darçın, E. S. (2014). Doğa eğitimi ile öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerindeki değişimin ve görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 4(1), 17-27. <https://dergipark.org.tr/en/pub/trkefd/issue/21473/230150>
- Bay, E., Kahramanoğlu, R., Döş, B., & Turan-Özpolat, E. (2017). Programa bağlılığı etkileyen faktörlerin analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 110-137.

- Bayrı, S. (2022). *Özel eğitim kurumlarında görev alan öğretmenlerin program okuryazarlık durumları ile özel eğitim öğretmenliği özel alan yeterliklerinin incelenmesi* (Tez Numarası: 737057) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bolat, Y. (2017). Eğitim programı okuryazarlığı kavramı ve eğitim programı okuryazarlığı ölçeği. *Turkish Studies*, 12(18), 121-138. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12103>
- Burul, C. (2018). *Öğretmenlerin eğitim programı tasarım yaklaşımı tercihlerinin öğretim programına bağlılıklarıyla olan ilişkisini incelemesi* (Tez Numarası: 513474) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bümen, N., Çakar, E., & Yıldız, D. G. (2014). Türkiye’de öğretim programına bağlılık ve bağlılığı etkileyen etkenler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(1), 203-228. <https://doi.org/10.12738/estp.2014.1.2020>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Candaş, B. & Özmen, H. (2022). Fen bilgisi öğretmenlerinin özel alan yeterlikleri bağlamında öz yeterlikleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 62-92. <https://doi.org/10.18039/ajesi.892559>
- Cohen, J. (1992). A power primer, psychological bulletin. *Quantitative Methods in Psychology*, 112(1), 155-159. <http://users.cla.umn.edu/~nwaller/prelim/cohenpowerprimer.pdf>
- Çavuşoğlu, G. (2022). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin benimsedikleri eğitim felsefeleri ile öğretim programına bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 707489) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çolak, İ., Yorulmaz, Y. İ., & Altınkurt, Y. (2017). Öğretmen öz yeterlik inancı ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 20-32. <https://doi.org/10.21666/muefd.319209>
- Demir, E., & Toraman, Ç. (2021). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1516-1523. <https://doi.org/10.24315/tred.858813>
- Erdamar, F. S. (2020). *Sınıf öğretmenlerinin program okuryazarlık algıları ve ilkökul yöneticilerinin öğretmenlerin program okuryazarlık becerisine yönelik algılarının ilerlemeci felsefe bağlamında analizi* (Tez Numarası: 737057) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erdem, C., & Eğmir, E. (2018). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeyleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 123-138. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.428727>
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Yelkentepe Yayınları.
- Eryenen, G. (2008). *Öğretmen adaylarının hedef yönelimleri, akademik ve öğretmenlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkiler ile bu değişkenlerin akademik başarının yordanmasındaki rolü* (Tez Numarası: 261696) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Pegem Akademi Yayınları.
- Gömlüksiz, M. N., & Erdem, Ş. (2018). Eğitim fakültesi ve pedagojik formasyon eğitimi programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 73, 509-529. <https://doi.org/10.9761/JASSS7964>
- Gül, Ö. (2018). *İlkokul öğretmenlerinin öz yeterlik inancı ile örgütsel bağlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 532839) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Güler, Ş. Y. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri, öz yeterlik inançları düzeyleri ve sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 681722) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güleş, E. (2022). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlıkları ve öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi* (Tez Numarası: 715738) [Yüksek lisans tezi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gülpek, U. (2020). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının program okuryazarlık ve beden eğitimi öğretim yeterliliği düzeylerinin incelenmesi* (Tez Numarası: 627563) [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güneş, F. (1997). *Okuma-Yazma öğretimi ve beyin teknolojisi*. Ocak Yayınları.
- Güneş-Şimşek, S., & Çakmak, M. (2021). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 7(27), 233-256. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kesitakademi/issue/63113/959325>
- Güngör-Demir, S. (2023). *Öğretmen adaylarının okuryazarlık düzeyleri ile eğitim programına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi* (Tez Numarası: 782415) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürbüz, Ç. (2020). *Müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programına bağlılık düzeylerinin incelenmesi* (Tez Numarası: 654835) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürbüz, Ş. (2021). *Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık düzeyleri ve öğretim programına bağlılık durumları* (Tez Numarası: 682861) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Heward, W. L. (2012). *Exceptional children: An introduction to special education* (10th ed.). Pearson Merrill Prentice Hall.
- İrıdağ, A. (2021). *Özel eğitim öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz yeterlik inançları* (Tez Numarası: 660994) [Yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kahramanoğlu, R. (2019). Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığına yönelik yeterlik düzeyleri üzerine bir inceleme. *Journal of International Social Research*, 12(65), 827-840. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3495>
- Kahvecioğlu, G. (2022). *Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretme ortamları alguları öğretmeye ilişkin motivasyonları ve öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 736739) [Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karabacak, M. S. (2014). *Ankara ili genel liselerinde görev yapan öğretmenlerin özerklik alguları ile öz yeterlik alguları arasındaki ilişki* (Tez Numarası: 370318) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karadağ-Çaydaşı, S. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin değer öğretimine ilişkin görüşleri ve öğretim programına bağlılıklarının değerlendirilmesi* (Tez Numarası: 596743) [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karahan, Ş. (2008). *Özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin öz-yeterlik algılarının ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi* (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakuyu, A., & Oğuz, A. (2021). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin öğretim programlarına bağlılıkları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 85-103. <https://doi.org/10.29129/inujse.915003>

- Kauffman, D., Johnson, S. M., Kardos, S. M., Liu, E., & Peske, H. G. (2002). Lost at sea: New teachers' experiences with curriculum and assessment. *Teachers College Record*, 104(2), 273-300. <https://doi.org/10.1111/1467-9620.00163>
- Kaynarınar, E. (2022). *Özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin çeşitli değişkenler açısından tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Sivas ili örneği)* (Tez Numarası: 727198) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Keskin, A. (2020). *Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık düzeylerine yönelik algılarının belirlenmesi* (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Keskin, A., & Korkmaz, H. (26-28 Ekim, 2017). *Öğretmenlerin program okuryazarlığı kavramına yükledikleri anlam* [Sözlü bildiri]. 5. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi. Muğla, Türkiye.
- Keskin, A., & Korkmaz, H. (2021). Öğretmenlerin Öğretim Programı Okuryazarlığı Algı Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 857-884. <https://doi.org/10.37217/tebd.917130>
- Kızılaslan-Tunçer, B., & Şahin. (2019). Öğretmen adaylarının eğitim programına ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 247-260. <https://doi.org/10.17556/erziefd.511367>
- Mcmillan, J. H., & Schumacher, S. (2004). *Educational research: Fundamentals for the consumer* (4th ed.). Pearson.
- McRae, G. W. (2018). *Teachers' literacy knowledge: A case study of provision* [Unpublished Doctoral Dissertation, The University of Sydney].
- Omak, S., Alpdoğan, Y., & Sazak, E. (2022). Sınıfında OSB'li öğrenci bulunan özel eğitim öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 152-171. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.1030716>
- Opo, O. E., & Awhen, F. (2015). Teachers perceived problems of curriculum implementation in tertiary institutions in cross river state of Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 6(19), 145-151. <http://iiste.org/Journals/index.php/JEP>
- Özkan, H. H. (2016). An analysis of teachers' opinions about their knowledge of curriculum terms awareness. *Universal Journal of Educational Research*, 4(7), 1601-1613. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1106280.pdf>
- Özsoy, Y. (1989). Special education in Turkey in reference to unesco experts report. *Kurgu*, 5(1), 275-289. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1504042>
- Sağ, R., & Sezer, R. (2012). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin mesleki eğitim ihtiyaçları. *İlköğretim Online*, 11(2), 491-503. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ilkonline/issue/8589/106749>
- Sağlam, H. (2018). *Öğretmenlerin duygusal zekaları ve öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Scherbaum, C. A., Cohen-Charash, Y., & Kern, M. J. (2006). Measuring general self-efficacy: A comparison of three measures using item response theory. *Educational and Psychological Measurement*, 66(6), 1047-1063. <https://doi.org/10.1177/0013164406288171>
- Sivrikaya, T., & Karabulut, H. A. (2023). Özel eğitim öğretmenlerinin ve özel eğitim öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1851-1888. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2779375>
- Şahin, A. İ. (2020). *Sınıf öğretmeni adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi* (Tez Numarası: 644183) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Şahingöz, Ş. (2021). *Fen bilimleri öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeye yönelik öz yeterlik inançlarının incelenmesi üzerine bir araştırma* (Tez Numarası: 681010) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Teker, Z. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri ile öz yeterliklerinin incelenmesi* (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tuzcuoğlu-Bülbül, N. (2021). *Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığı yeterlikleri ile sınıf yönetimi yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Türk Eğitim Derneği. (2009). *Öğretmen yeterlilikleri raporu*. https://www.ted.org.tr/wpcontent/uploads/2019/04/Ogretmen_Yeterlik_Kitap_Ozet_rapor.pdf
- Türkan, S. (2017). *Öğretmenlerin değer yönelimlerinin öz-yeterlik algıları üzerine etkisi*. (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Türkmen, B. Z. (2018). *Öğrenci ve öğretmenlerin tablet kullanımına dönük tutumları ile akademik öz yeterlik, öğretmen öz yeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ünal, Ö. (2022). *Özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin öz yeterlikleri, sınıf yönetim becerileri ve program okuryazarlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 723821) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Woolfolk, A. E., & Hoy, W. K. (1990). Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 81-91. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.82.1.81>
- Yar-Yıldırım, V. (2020). Öğretmenlerin program okuryazarlıkları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 208-224. <https://doi.org/10.17679/inuefd.590695>
- Yaşaroğlu, C., & Manav, F. (2015). Öğretim programına bağlılık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 247-258. <https://dergipark.org.tr/en/pub/inesj/issue/40013/475707>
- Yıldız, S. (2019). Öğretmen adaylarının program geliştirmeye ilişkin bilişsel farkındalık algıları ile eğitim programı okuryazarlıkları arasındaki ilişki. *Social Science Studies Journal*. 5(44), 5177-5191. <https://doi.org/10.26449/sss.1767>
- Yılmaz, G., & Kahramanoğlu, R. (2021). Öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleri, program yönelimleri ve programa bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 178-187. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jier/issue/67379/1011656>
- Yılmaz, G. (2021). *Öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleri, program yönelimleri ve programa bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez Numarası: 676822) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Program Literacy Status of Special Education Teachers*

Hakan Göl¹

Naif Ergün²

Abstract

Introduction: Special education curricula are different from other curricula. For special education teachers to be able to prepare and implement individualized education programs for their students, it is important for them to know and understand the curricula at special education level and to have curriculum literacy. Accordingly, the purpose of this study is to examine the relationship between curriculum literacy, self-efficacy beliefs and curriculum commitment levels of special education teachers. In addition, the study also analyzed how teachers' curriculum literacy, self-efficacy beliefs and curriculum commitment levels change according to various demographic variables.

Method: In this study, we used a descriptive-correlational research model. We obtained the research data using scales developed for this purpose. We collected data from 402 (female: 213, male: 189) special education teachers in different geographical regions of Turkey and analyzed it using the Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 26 data analysis program.

Findings: The study found that special education teachers had good levels of curriculum literacy, self-efficacy beliefs, and commitment to the curriculum. The results showed that curriculum literacy and self-efficacy belief levels did not differ according to gender, while the level of commitment to the curriculum differed in favor of women. The findings indicated that the level of curriculum literacy and curriculum commitment did not differ according to educational status, while the level of self-efficacy beliefs differed in favor of teachers with graduate degrees. Program literacy, self-efficacy belief, and program commitment levels differed significantly according to the field of graduation. The analysis revealed that curriculum literacy, self-efficacy beliefs, and curriculum commitment levels were highly correlated with each other. Finally, the study determined that teacher self-efficacy beliefs and curriculum commitment levels were predictors of curriculum literacy.

Discussion: According to the findings, we concluded that special education teachers have high levels of curriculum literacy, curriculum commitment, and self-efficacy beliefs, and we presented recommendations in this context.

Keywords: Self-efficacy beliefs, special education teachers, curriculum commitment, curriculum literacy, curriculum.

To cite: Göl, H., & Ergün, N. (2024). Program literacy status of special education teachers. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education, Advance Online Publication*. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.1397760>

*This research is based on the master's thesis completed by Hakan Göl at Mardin Artuklu University Graduate School of Education.

¹**Corresponding Author:** Teacher, Ministry of National Education, E-mail: hakangol21@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5089-6808>

²Assist. Prof., Mardin Artuklu University, E-mail: naifergun@artuklu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5346-5053>

Introduction

For a society to progress and develop, the individuals comprising that society must have access to opportunities that will enable them to realize their potential. The foremost of these opportunities is education. Ertürk (1972, p. 2) defines education as the process by which individuals consciously develop behaviors in a desired direction through their own experiences. Alkan (1980, p.6), on the other hand, defined education as "behavioral change, changing one's behavior in the direction of goals through one's own experiences, developing one's abilities in various aspects in a suitable and balanced manner for the individual and society". Looking at these definitions, it is understood that the main purpose of education is to realize a purposeful learning in the learning process by targeting the experiences of all individuals. In this context, educational studies for individuals with different and special conditions reveal the phenomenon of special education.

Special education is an intervention designed to eliminate all obstacles that prevent a child with a disability from learning and to ensure his/her functional participation in school and social environment (Heward, 2012). For the education of individuals in need of special education, there is a need for a unique curriculum prepared according to the special needs of these individuals and a qualified manpower, namely special education teachers, to deliver this curriculum. Thanks to special education teachers and specially created curricula, educators provide individuals in need of special education with education according to their disability types (Özsoy, 1989). This education prevents students' deficiencies from turning into disabilities and helps them become self-sufficient (Ataman, 2003). In this context, educators individualize the education of special education students differently from the education of students in other curricula.

Individuals in need of special education; it is important to identify individuals who differ significantly from their peers in personal and developmental terms at an early age and to receive special education with appropriate tools, materials and methods (Kaynarınar, 2022). Special education programs and the teachers who implement these programs are among the most important factors for students in need of special education to benefit from special education at the maximum level.

For teachers to be able to implement curricula, they need to have knowledge about curricula, be able to interpret, question and adapt them to the society they live in (Keskin & Korkmaz, 2017). As a matter of fact, Akınoğlu and Doğan (2012) stated that the most important condition for the implementation of educational programs is that teachers know the structure, scope and characteristics of educational programs. In this context, special education teachers need to have a good command of curricula in order to be beneficial to their students with disabilities in their educational processes and to implement this phenomenon by individualizing it. These programs require qualified teachers to achieve maximum benefit.

The education system seeks qualifications, quality, and competence in special education teachers who manage the education and training process of students in need of special education (Ünal, 2022). These qualities are important for the healthy execution of the education and training processes of individuals in need of special education and for the development of students. Thus, Fidan (1986) indicated that the effectiveness of the curriculum on students depends on teachers' ability to understand, implement and interpret the curriculum.

It is important for teachers to know, criticize and interpret the curricula for practice in order for their students to gain the outcomes in the curriculum (Keskin, 2020). This importance is closely related to the ability of special education teachers to prepare individualized education Programs (IEP) and implement these programs. Curriculum literacy is "the teacher's awareness of the features specific to education programs, the ability to use this awareness for practice, and the ability to use the education program as a guide by making evaluations and interpretations from a critical perspective" (Keskin & Korkmaz, 2021). Curriculum literacy also includes competencies such as objectives, content, learning and teaching processes, and assessment and evaluation that teachers should have (Bolat, 2017). Teachers who are curriculum literate read, understand, plan and implement official curricula correctly and efficiently (Atlı et al., 2021). The goals in the IEPs of individuals with special needs are worked together by the student and special education teachers throughout the year, IEP team members are informed about the progress made by the child, and the education program is reviewed from time to time (Sivrikaya & Karabulut, 2023). In this context, it can be considered that special education teachers who are curriculum literate understand the special education programs published by the Ministry of National Education correctly and effectively create IEP's for their students.

Teachers' knowing, understanding and criticizing the curriculum is related to curriculum literacy (Akyıldız, 2020). The extent to which teachers adhere to the curriculum and the extent to which they implement the official curriculum in their classrooms is related to the concept of curriculum adherence (Burul, 2018;

Yaşaroğlu & Manav, 2015). The fact that while implementing the curricula, teachers should first understand what the curricula are and that teachers who are curriculum literate can more easily solve the problems they may encounter in the process while implementing the curriculum shows that curriculum literacy is related to curriculum adherence. As a matter of fact, it is not possible to implement and adhere to an unknown curriculum (Yılmaz, 2021). Measuring the level of commitment to the curriculum can determine whether the curriculum has achieved success or not, if not, what are the reasons for not achieving success and what has changed in the programs (Bümen et al., 2014). Teachers' knowledge of and ability to criticize curricula is closely related to their belief that they can perform the duties and responsibilities required by teaching (Atasoy, 2010).

Teachers with high levels of self-efficacy beliefs are more willing and patient when working with students who have difficulties in education, are more motivated to teach new things to students, and are more committed to the teaching profession (İridağ, 2021). It can be thought that this situation is also valid for special education teachers, and if special education teachers have high self-efficacy, they will be more patient and highly motivated towards students in need of special education. As a matter of fact, teachers' self-efficacy beliefs have an important effect on the teaching processes of students who learn later than their peers (Woolfolk & Hoy, 1993; as cited in Karahan, 2008). Self-efficacy includes the belief about the extent to which a person has the cognitive, behavioral and motivational resources needed to perform a task (Scherbaum et al., 2006). When the literature was examined, no study was found in which curriculum literacy, curriculum commitment and self-efficacy variables were discussed. The lack of a study in this field made it important to focus on this field. We expect this study to fill the existing gap in the field. The idea that curriculum literate teachers should know the curricula; they should adhere to the curriculum they know and implement the curriculum in the school environment; and they should have the belief that they can do these skills in order to apply the curriculum they know and implement with their students in the classroom environment makes it important to understand the relationship between these three phenomena. As a matter of fact, teachers with self-efficacy beliefs feel less anxiety while planning in the educational environment and thus can demonstrate their skills related to curriculum planning in a better way (Candaş & Özmen, 2021). In this context, it can be thought that these teachers can understand and implement curricula more easily in the educational environment and adapt to these programs more easily.

Güler (2021) stated that with a high level of curriculum knowledge of preschool teachers, teachers will feel more competent towards their students and will have the ability to create an appropriate educational environment. Akmoğlu and Doğan (2012) also stated that it is important for teachers to be curriculum literate in order to carry out education and training processes effectively. In this context, it can be thought that if special education teachers have a good command of special education programs (that is, if they have sufficient level of knowledge), understanding, implementation and evaluation skills of the program, teachers' self-efficacy beliefs will be at a higher level when dealing with students in need of special education and their belief that they can use program knowledge in the educational environment will be at a higher level. Since students in need of special education require more attention and patience than other students and different programs should be prepared for these students according to different types of disabilities, it is important to investigate the curriculum literacy, curriculum commitment and self-efficacy beliefs of special education teachers.

In the light of all this information, it is necessary to address the extent to which special education teachers have a good command of curricula when working with individuals with special needs, the extent to which they can adhere to these curricula and apply them in educational environments, and how much they trust themselves when working with students with special needs, how much they believe in themselves in gaining behaviors for these students and extinguishing the negative behaviors of these students. Since the importance and scope of special education is increasing in today's rapidly changing and developing world, the problem of this study is to examine the level of curriculum literacy, curriculum commitment and self-efficacy belief levels of special education teachers and the level of relationship between them. In line with this general purpose, answers to the following questions will be sought.

1. What are special education teachers' curriculum literacies, self-efficacy beliefs and commitment levels to the curriculum?
2. Do special education teachers' curriculum literacies, self-efficacy beliefs and curriculum commitment levels show a significant difference according to demographic variables (gender, educational status, level of education and graduation program)?
3. Is there a significant relationship between special education teachers' age, curriculum literacies, self-efficacy beliefs and curriculum commitment levels?

4. Do special education teachers' age, working time in the profession, curriculum commitment and self-efficacy beliefs predict special education teachers' curriculum literacy levels?

Method

The Research Model

In this study, we used a descriptive-correlational research model. The correlational research model determines the degree of relationship between two or more variables. In research, analysts can conduct correlation analyses to define a relationship between two or more variables and to determine the degree of this relationship (McMillan & Schumacher, 2004). In fact, in this study, we examine the relationships between a large number of variables and use a highly representative sample for this purpose.

Research Group

The population of the study consists of special education teachers working in schools affiliated to the Ministry of National Education in the 2022-2023 academic year. The participants in the study sample were selected by purposive sampling method. Purposive sampling method allows for in-depth analysis by selecting information-rich situations depending on the purpose of the study, describing the demographic characteristics of the selected groups and establishing relationships between them (Büyüköztürk et al., 2019, pp. 92-93). This study also analyzed demographic characteristics such as gender and age. 437 special education teachers from seven different regions of Turkey participated in the study. Since 35 teachers who participated in the study gave incorrect answers to the control question, the data of these teachers were not included in the analysis. In total, 402 teachers (Male: 189; Female: 213) participated in the study. The average age of the participants was 33.7 years. While 375 (93.3%) of the participants had undergraduate degrees, 27 (6.7%) had postgraduate degrees. Again, 317 (78.9%) of the participants were graduates of special education teaching, 59 (14.7%) were graduates of classroom teaching and 26 (6.5%) were graduates of other departments.

Data Collection Tools

Demographic Information Form

This form prepared by the researchers in this study includes questions about the gender, age group, education level, type of school, years of service, geographical region, field of graduation, and having a person with disability in the family or close environment.

Teacher Self-efficacy Belief Scale

This scale developed by Çolak et al (2017) is a 5-point Likert-type scale (1: Disagree; 5: Agree) consisting of 27 items and 5 sub-factors. A high score indicates a high level of teacher self-efficacy belief. Cronbach's Alpha internal consistency coefficients of the factors were calculated as .75 for Academic Self-efficacy factor, .86 for Professional Self-efficacy factor, .88 for Social Self-efficacy factor, .87 for Intellectual Self-efficacy factor and .93 for the whole scale. Within the scope of this study, in order to determine the internal consistency of the scores obtained from the scale, the Cronbach's Alpha internal consistency coefficient of all items was .97 and this value shows that the internal consistency level of the scale is high.

Commitment to Curriculum Scale

This scale developed by Yaşar and Manav (2015) is a one-factor 5-point Likert-type scale (1: Strongly disagree; 5: Strongly agree) consisting of 20 items (4 items contain negative statements). A high score indicates a high level of commitment to the curriculum. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the single-factor scale was calculated as .89. The one-factor structure explains 35.815% of the total variance. In this study, we calculated the Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the Curriculum Commitment Scale as .93, indicating high internal consistency.

Curriculum Literacy Scale

This scale developed by Yar-Yıldırım (2020) is a three-factor 5-point Likert-type scale (1: Strongly disagree; 5: Strongly agree) consisting of 29 items. A high score indicates a high level of commitment to the curriculum. The calculations showed Cronbach Alpha reliability coefficients of the scale as .93 for the knowledge factor, .94 for the skills factor, and .92 for the attitude factor. When all factors in the scale were evaluated together, the Cronbach Alpha internal consistency coefficient was found to be .96. The Cronbach Alpha consistency

coefficient of the curriculum literacy scale used in this study was .97 and it is seen that the internal consistency is quite high.

Data Collection and Analysis

During the data collection process, we first presented detailed information about the research to the Ethics Commission of Mardin Artuklu University and obtained an ethics committee approval document for the study to be conducted (Number: E-79906804-050.06.04-81704). Then, permission was obtained via e-mail from the researchers who developed the scales we used in the study. The data required for the research were collected online through the Google Forms application. The access link to the prepared measurement tool was sent to school principals to share in their school groups. Detailed information about the purpose and scope of the study was given and support was requested to deliver the access link to special education teachers. The researcher conducted interviews with many special education teachers, the scales were sent to them online during the interviews and they were asked to fill in the scales. The link to the scales was shared in the social media groups of special education teachers and special education teachers were asked to fill in the scales.

In data analysis, in order to reveal the purpose of the study, frequencies were first extracted in response to the level question. The level of frequencies at the 5-point Likert level was explained according to the scale structure. Then, the normal distribution of the scale was examined for categorical data, and after it was seen that the data showed normal distribution (kurtosis and skewness values were between ± 1.5 values), t-test was applied for binary categorical and one-way variance analysis (ANOVA) was applied for more than two categories. In addition to the significance levels of categorical data, effect sizes were also examined and reported. Cohen's d values between 0-.20 indicate a low effect size, between .20-.60 indicate a medium effect size, and .60 and above indicate a high effect size (Cohen, 1992). Pearson Product Moment Correlation was conducted for the third objective of the study. Finally, multiple regression analysis was applied for the fourth objective of the study. All of the basic assumptions required for multiple regression analysis were met (Durbin Watson Value = 1.88).

Findings

Program Literacy Levels of Special Education Teachers

In the first question of the study, in order to determine the curriculum literacy levels of the groups, the teachers received a minimum score of 3.38 and a maximum score of 4.04 from the scale where the minimum score average was 1 and the maximum score average was 5. The program literacy average of all groups was found to be 3.83. This number corresponds to the range of agree. Therefore, it is seen that the teachers participating in the study have a good level of curriculum literacy.

To find an answer to the second question of the research, we first examined the differences in curriculum literacy, curriculum commitment, and self-efficacy beliefs according to the gender variable. As a result of the analysis, the findings showed that curriculum literacy ($t(400) = 1.46; p > .05$) and self-efficacy ($t(400) = .99; p > .05$) levels did not differ significantly by gender. The analysis revealed that the level of commitment to the program differed significantly according to gender ($U = 17246.5; p = .013$).

To find an answer to the second question of the research, we first examined the levels of differentiation of curriculum literacy, curriculum commitment, and self-efficacy levels according to the gender variable. (Since all of these variables did not differ significantly according to gender, we do not present the data here as a table).

Table 1

T-Test Results of Program Literacy, Program Commitment and Self-Efficacy Belief Level According to Educational Status

Variables	Education status	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
Self-efficacy	Bachelor	375	3.87	.699	-2.586	400	.01	.016
	Master's/PhD	27	4.22	.495				
Literacy	Bachelor	375	3.83	.666	-1.077	400	.287	.003
	Master's/PhD	27	3.97	.977				
Commitment to program	Bachelor	375	3.98	0.659	-1.913	400	.056	.009
	Master's/PhD	27	4.23	0.573				

As seen in Table 1, there was no significant difference in the curriculum literacy levels ($t(400) = -1.08; p > .05$) and curriculum commitment levels ($t(400) = -1.9; p > .05$) of undergraduate and graduate teachers. However, there was a significant difference in the self-efficacy beliefs of the two groups ($t(400) = -2.6; p < .05$). As a result,

in terms of self-efficacy belief levels between different educational backgrounds, there was a statistically significant difference in favor of teachers with postgraduate degrees. It is seen that this difference is at a low level according to Cohen's *d* reference values.

We divided the graduation areas of the teachers into three groups: special education teaching, classroom teaching (teachers who changed their branch by receiving a special education certificate), and other (paid teachers from all branches). Then, we applied one-way analysis of variance to determine the difference between the schools. Table 2 shows the results obtained.

Table 2

ANOVA Results of Curriculum Literacy, Self-Efficacy Beliefs and Level of Commitment to Curriculum According to Field of Graduation

Variables		Sum of squares	<i>Df</i>	Mean squares	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2
Program literacy	Between groups	4.000	2	2.000	4.679	.010	.023
	Within group	170.527	399	.427			
	Total	174.527	401				
Self-efficacy belief	Between groups	6.287	2	3.144	6.737	.001	.033
	Within group	186.177	399	.467			
	Total	192.465	401				
Commitment to the program	Between groups	6.989	2	3.495	8.401	.000	.040
	Within group	165.973	399	.416			
	Total	172.963	401				

As a result of the analysis of variance in Table 2, it shows that the level of program literacy ($F(2,399) = 4.68$; $p = .010$), self-efficacy belief level ($F(2,399) = 6.73$; $p = .001$) and program commitment level ($F(2,399) = 8.40$; $p < .001$) showed a statistically significant difference according to the graduation area of special education teachers.

According to the results of the multiple comparative (Post-hoc) test, teachers who graduated from special education teaching ($N = 317$; $M = 3.88$; $SD = .654$) had significantly higher curriculum literacy levels than those who graduated from classroom teaching ($N = 59$; $M = 3.60$; $SD = .602$). Teachers who graduated from other branches and worked in the field of special education teaching ($N = 26$; $M = 3.92$; $SD = .747$) had the highest curriculum literacy level.

When the levels of teachers' self-efficacy beliefs according to the field of graduation were examined, it was found that the self-efficacy belief levels of teachers graduated from special education teaching ($N = 317$; $\bar{X} = 3.91$; $SD = .670$) were significantly higher than the self-efficacy belief levels of teachers graduated from classroom teaching ($N = 59$; $M = 3.66$; $SD = .799$). Self-efficacy belief levels of teachers graduated from other branches ($N = 26$; $M = 4.23$; $SD = .526$) were significantly higher than those of teachers graduated from classroom teaching ($N = 59$; $M = 3.66$; $SD = .799$).

When the levels of teachers' commitment to the curriculum were examined according to the field of graduation, it was found that the commitment levels of special education teachers ($N = 59$; $M = 3.66$; $SD = .799$) were significantly higher than the commitment levels of classroom teachers ($N = 59$; $M = 3.66$; $SD = .799$). The commitment levels of teachers graduated from other branches ($N = 26$; $M = 4.38$; $SD = .533$) were significantly higher than those of teachers graduated from special education ($N = 317$; $M = 4.01$; $SD = .652$) and classroom teaching ($N = 59$; $M = 3.76$; $SD = .649$).

In the third question of the study, we used Pearson correlation analysis to determine the relationship between special education teachers' curriculum literacy, self-efficacy beliefs, and curriculum commitment levels. Table 3 shows all variables.

Table 3

Pearson Correlation Test Results Between Teachers' Curriculum Literacy, Self-Efficacy Beliefs and Curriculum Commitment Levels

Variables	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4	5
1. Program literacy	3.84	.659	1				
2. Self-efficacy belief	3.89	.692	.797	1			
3. Commitment to the program	4.00	.656	.712	.782	1		
4. Age	33.7	8.20	-.037	-.026	-.032	1	
5. Duration of work in the profession	9	7.89	-.029	-.044	-.056	.903	1

When we examined Table 3, the results of Pearson correlation analysis showed a highly positive and significant relationship between teachers' curriculum literacy and self-efficacy levels. We also found a significant positive relationship between curriculum literacy and curriculum commitment levels. Additionally, the analysis revealed a highly significant positive relationship between the level of self-efficacy belief and the level of commitment to the program. In fact, Büyüköztürk (2019: 32) states that correlation coefficients between 0.30 and 0.70 indicate a medium-level relationship, while correlation coefficients between 0.70 and 1 indicate a high-level relationship. According to these results, there is a positive relationship between teachers' curriculum literacy level, curriculum commitment level, and self-efficacy belief level. Therefore, as one increases, the other increases, or as one decreases, the other decreases. On the other hand, we found no statistically significant relationship between age and length of service in the profession and curriculum literacy, curriculum commitment, and self-efficacy belief levels.

We used multiple regression analysis to understand the extent to which self-efficacy beliefs and curriculum commitment variables predicted the curriculum literacy of special education teachers.

Table 4

Multiple Regression Analysis on Predictors of Program Literacy Level

Variables	$\bar{X}$	SS	B	SE B	β	t	p	Tol.	VIF
Self-efficacy belief	3.89	.69	.589	.045	.619	13.12	.000	.389	2.574
Commitment to the program	4.00	.65	.229	.047	.228	4.82	.000	.389	2.574

Note: $F(2,399) = 378,888; p < .001; R^2 = .655; \text{Adj. } R = .653$.

The multiple regression analysis model was statistically significant ($F(2, 399) = 378,888; p < .001$). The independent variables (self-efficacy and program commitment) explained 65% of the dependent variable (program literacy). As seen in Table 4, the model consisting of self-efficacy belief and program commitment variables predicts program literacy at a significant level ($p < .001$). When the related variables are examined, it is seen that self-efficacy belief and curriculum commitment variables predict curriculum literacy positively.

Discussion

Conclusion and Discussion on Special Education Teachers' Curriculum Literacy Levels

We found that the general average of curriculum literacy of special education teachers was at the level of "I agree." When we examined the sub-dimensions of the curriculum literacy scale, we determined that teachers' curriculum literacy level was at the level of "Agree" in all sub-dimensions, including the knowledge sub-dimension, the skills sub-dimension, and the attitude sub-dimension. These results show that special education teachers have a good level of curriculum literacy. There are a limited number of studies examining the curriculum literacy of special education teachers (Bayrı, 2022; Ünal, 2022). Bayrı (2022) stated in his study that the curriculum literacy level of special education teachers was at a high level. Similarly, in the study conducted by Ünal (2022), he determined that the program literacy level was at a high level in the sub-dimensions and overall program literacy level of the program literacy status scale applied to special education teachers. We can say that the high level of curriculum literacy of teachers is related to their good knowledge of the curriculum in which they have a branch.

When we examined the literature, we concluded that the curriculum literacy of teachers was at a good level in many studies conducted on teachers, similar to the result of this study (Aslan, 2018; Demir & Toraman, 2020; Erdamar, 2020; Güler, 2021; Güleş, 2022; Güneş-Şımeo & Çakmak, 2021; Gürbüz, 2021; Yılmaz, 2021; Yılmaz & Kahramanoğlu, 2021). Contrary to the results of this study, some studies found that teachers' curriculum literacy level is low (Kauffmann et al., 2022; McRae, 2018; Opo & Awhen, 2015).

In studies conducted with teachers and prospective teachers, some studies found that the level of curriculum literacy is at a medium level (Erdem & Eğmir, 2018; Kahramanoğlu, 2019; Kızılaslan-Tunçer & Şahin, 2019; Yıldız, 2019). Although these results do not overlap with the results of our study, they are not contrary to our findings. In fact, these studies did not find that teachers' curriculum literacy level was low.

When we examine the studies in the literature, we see that teachers' curriculum literacy levels are at a high level in the majority of the studies. Additionally, Keskin (2020) stated that teachers who participated in in-service training and curriculum development activities had better curriculum literacy levels. It is important for teachers to know and criticize the programs they use in education and training processes and to adapt to changing programs to increase the efficiency of curricula.

Results and Discussion of Special Education Teachers' Curriculum Literacy, Self-Efficacy Beliefs and Commitment to Curriculum Levels in Relation to Demographic Variables

Many studies have examined the role of gender in teachers' curriculum literacies and reported different results. Due to this difference, we examined the role of gender in special education teachers' curriculum literacies. Many studies on teachers' curriculum literacies have revealed that the averages of men and women do not differ significantly (Sağ & Sezer, 2012; Aslan, 2019; Aslan & Gürlen, 2019; Avar-Vayvay, 2020; Gülpek, 2020; Dağ, 2021; Güneş-Şinego & Çakmak, 2021). The findings of these studies overlap with the findings of the current study. The fact that teachers' curriculum literacy does not differ depending on their gender can be explained by the similar level of curriculum mastery among male and female teachers and their ability to follow current curricula and adapt to changes. Additionally, both male and female teachers graduating from the faculty of education, taking similar courses, and participating in similar in-service trainings after being appointed as teachers may contribute to the lack of significant difference in curriculum literacy according to gender.

Some studies on curriculum literacy found a significant difference between the averages of male and female teachers. This situation does not overlap with the result of our study. For example, Güngör-Demir (2023) stated in his study with pre-service teachers that there was a significant difference in favor of women in terms of curriculum literacy levels of pre-service teachers in general. Similar results were found in the study conducted by Gömleksiz and Erdem (2018) with pre-service teachers. Many studies have determined that female teachers have higher curriculum literacy levels than male teachers. This situation can be attributed to the fact that female teachers better assimilate the education and training process and follow it meticulously (Güngör-Demir, 2023). Contrary to other researchers, Erdamar (2020) found that the curriculum literacy of teachers differed in favor of male teachers, not female teachers. The limited scope of the aforementioned study to female teachers working in Diyarbakır, Şanlıurfa, and Şırnak provinces may explain why it does not overlap with the findings of this study.

To determine whether the level of curriculum literacy, self-efficacy belief, and curriculum commitment of special education teachers varies according to educational status, we divided the teachers into two groups: Bachelor's degrees and graduate (master's or PhD). The independent sample t-test results showed a significant difference in the self-efficacy belief level of teachers in favor of postgraduate teachers. On the other hand, we found no significant difference in teachers' curriculum literacy and curriculum commitment levels according to educational status. However, the program literacy and program commitment averages of graduate (master's or PhD) special education teachers were higher than those of teachers with bachelor's degrees.

In this study, there was no significant difference between the curriculum literacy levels of teachers with bachelor and graduate degrees. In the literature, there is only one study in which the curriculum literacy levels of teachers did not differ significantly according to their educational status. In this study, it was determined that the curriculum literacy of teachers working in special education schools did not differ according to their educational status (Ünal, 2022). This finding does not coincide with the findings of the studies conducted by Güneş-Şinego and Çakmak (2021), Aslan (2018), Gömleksiz and Erdem (2018), Erdamar (2020), Güleş (2022). Similarly, in the study conducted by Demir and Toraman (2021) with teachers, the mean curriculum literacy of teachers with master's and doctoral degrees was found to be higher than that of teachers without graduate degrees.

In this study, the self-efficacy belief levels of graduate special education teachers were found to be significantly higher than those of bachelor's degree special education teachers. In a study conducted with teachers working in special education schools, similar to the results of this study, it was determined that the intellectual self-efficacy of graduate teachers was higher than that of bachelor's degree teachers (Ünal, 2022).

This finding is in parallel with the findings of the studies conducted by Aydın (2016), Türkan (2017), Gül (2018). In the study conducted by Karabacak (2014), although there was no significant difference, the self-efficacy perceptions of teachers with master's degrees were found to be higher than those of teachers with bachelor's degrees. Unlike other studies, in the study conducted by Gül (2018), it was observed that the differentiation was between associate degree graduates and bachelor's degree graduates and the self-efficacy belief levels of associate degree graduates were higher.

On the other hand, in some studies, contrary to the result reached in this study, teacher self-efficacy belief levels did not show a significant difference according to the educational status variable (Ateş, 2016; Anıl-Arkan, 2019; Sağlam, 2018; Şahingöz, 2021; Türkmen, 2018; Teker, 2021). Although there are studies showing that teacher self-efficacy does not differ significantly according to educational status, it has been stated that graduate education contributes to the specialization of teachers in a certain field and contributes to the development of teachers' self-efficacy (Omak et al., 2022).

In this study, we determined that special education teachers' levels of commitment to the program did not differ significantly according to their educational background. In other words, we found no significant difference between the levels of commitment to the program of special education teachers with bachelor and graduate degrees. This finding aligns with the findings of the studies conducted by Aslan and Erden (2020) and Çavuşoğlu (2022).

Factors such as teachers working under the Ministry of Education, complying with the curriculum, writing their achievements daily in the class notebook, and meeting school principals' expectations lead teachers with undergraduate and graduate degrees to adhere to the curriculum in a similar way. Additionally, Karakuyu and Oğuz (2021) stated that there is no relationship between educational status and the level of commitment to the curriculum because postgraduate education is mostly about scientific research and does not address teacher education issues much. On the other hand, contrary to the results of this study, Burul (2018), Aslan and Erden (2020), and Ünal (2022) found a significant difference in the level of teachers' commitment to the curriculum according to the educational status variable.

Looking at the majority of the studies, we see that teachers' curriculum commitment and self-efficacy belief levels differ significantly in favor of postgraduate teachers according to the graduation status variable. This difference may be due to the fact that teachers can understand, criticize, and apply the curricula better in the classroom environment because of the courses they take in graduate education. Graduate education provides students with the ability to read, write, research, and produce a text in an academic sense (Demir & Toraman, 2021). In this study, although we found no significant difference in curriculum literacy and curriculum commitment levels according to educational status, we observed that postgraduate teachers had higher curriculum literacy and curriculum commitment levels than teachers with bachelor's degrees. As a result of the one-way analysis of variance conducted to determine how the curriculum literacy, self-efficacy beliefs and curriculum commitment levels of special education teachers changed according to the graduation field, it was determined that the curriculum literacy, self-efficacy beliefs and curriculum commitment levels of special education teachers showed a statistically significant difference according to the graduation field.

We found that the curriculum literacy and self-efficacy belief levels of teachers who graduated from other branches were significantly higher than those of teachers who graduated from classroom teaching. A possible explanation for this situation may be the desire of teachers from other branches working as special education teachers to take their profession more seriously and the quality of education they receive from public education centers. There are a limited number of studies that examined the self-efficacy beliefs of special education teachers according to the branch variable (Bayrı, 2022; Ünal, 2022). The findings of these studies are similar to the findings of this study. In fact, in the study conducted by Bayrı (2022) on the self-efficacy of teachers working in special education institutions, the special education field competencies of special education teachers were found to be higher than those of other branch teachers from the faculty of education. This may be related to the fact that teachers who graduated from special education teaching have the competence to work in the field of special education due to the courses they take at the undergraduate level. In the study conducted by Ünal (2022), it was determined that the self-efficacy of teachers working in special education schools differed significantly according to the branch variable. In the aforementioned study, there was a significant difference in the academic self-efficacy dimension of the scale between other branches and preschool, classroom teacher, and special education branches in favor of other branches. In the social self-efficacy sub-dimension, there was a significant difference between preschool and classroom teacher branches and the special education branch in favor of preschool and classroom teacher branches.

In this study, we found that the commitment levels of special education teachers who graduated from different undergraduate departments differed significantly. The literature lacks studies investigating the commitment to the program of teachers who graduated from different branches and teach the same subject. We expect this study to fill this gap. The significant difference in special education teachers' level of commitment to the curriculum according to the field of graduation may be due to factors such as the diversity of special education teachers, who include not only graduates of special education teaching at universities but also many classroom teachers who have received certificates and many different branch teachers who receive special education certificates from public education centers and work as paid special education teachers.

The literature lacks studies investigating the commitment to the curriculum of teachers who hold the same position and graduated from different branches. However, some studies found that the commitment levels of teachers who have different branches and work in their own branches differ significantly according to the branch variable (Aslan & Erden, 2020; Yılmaz, 2021). Bay et al. (2017) stated that teachers' branches are effective in their commitment to the curriculum. On the other hand, some studies found that teachers' commitment to the curriculum

does not cause significant differences according to the graduation variable (Burul, 2018; Gürbüz, 2020; Karadağ-Caydaşı, 2019). The fact that the teachers in these studies take similar courses related to curricula at the undergraduate level and have to adhere to the plans created at the beginning of the year may explain why the level of teachers' commitment to the curriculum does not differ significantly according to the field of graduation.

Conclusion and Discussion on the Relationship Between Special Education Teachers' Curriculum Literacy, Self-Efficacy Beliefs, Program Commitment Levels and the Predictors of Curriculum Literacy

To determine the relationship between curriculum literacy, self-efficacy beliefs, and curriculum commitment levels of special education teachers, we used Pearson correlation analysis. According to the results, we found a high-level positive and significant relationship between teachers' curriculum literacy, self-efficacy beliefs, and curriculum commitment levels. Based on this, we can say that as one of the levels of curriculum literacy, self-efficacy belief, or curriculum commitment increases, the others increase, or as one of them decreases, the others decrease. However, we found no relationship between teachers' age and length of service in the profession and their levels of curriculum literacy, self-efficacy beliefs, and curriculum commitment.

When we examined the literature, we found no study examining the relationship between teachers' curriculum literacy, self-efficacy beliefs, and curriculum commitment levels. However, some studies examined the relationships between curriculum literacy and curriculum commitment and curriculum literacy and self-efficacy beliefs. In the study conducted by Yılmaz (2021), in line with the findings of this study, the results determined that curriculum literacy had a significant relationship with curriculum commitment at a moderate level and in a positive direction. Güler (2021), in his study with preschool teachers, stated that there was a moderate relationship between teachers' self-efficacy beliefs and curriculum literacy. As can be seen, the studies in the literature overlap with the findings of this study. A teacher's high level of curriculum literacy means that the teacher should have enough knowledge about curricula, be able to use curricula in accordance with their purpose, adapt to the curriculum when changes occur, criticize the curriculum, and believe that the curriculum can guide them in the education and training environment (Keskin, 2020). This situation can be justified by the relationship between curriculum literacy, curriculum commitment, and self-efficacy beliefs.

We used multiple regression analysis to understand the extent to which self-efficacy beliefs and curriculum commitment variables predicted the curriculum literacy of special education teachers. The multiple regression analysis model showed statistically significant results. Both self-efficacy and program commitment were statistically significant in the model. In other words, curriculum literacy, the dependent variable, has a statistically significant and positive relationship with both self-efficacy and curriculum commitment. This means that changes in teacher self-efficacy belief and curriculum commitment level can predict whether teachers will have higher or lower curriculum literacy levels. Both self-efficacy and curriculum commitment were statistically significant in the model. In his study, Yılmaz (2021) found that teachers' curriculum literacy significantly predicted curriculum commitment in a positive direction. In addition, curriculum literacy was found to be a significant predictor of curriculum commitment. This coincides with the findings of this study.

In this study, there was no statistically significant relationship between teachers' years of experience and curriculum literacy. Demir and Toraman (2021) stated that there was no significant difference between teachers' curriculum literacy levels and professional seniority in sub-dimensions and general average. These findings overlap with the results of our study. Similarly, many studies on teachers' curriculum literacy have shown that the duration of working in the profession is not determinative (Aslan, 2018; Erdem & Eğmir, 2018; Aslan & Gürten, 2019; Erdamar, 2020; Güler, 2021; Yılmaz, 2021). Turkish Education Association (TED, 2009) stated in its Teacher Competencies report that 70% of teachers follow the curriculum from textbooks and guidebooks. This situation can be justified by the fact that teachers' curriculum literacy does not differ according to their working time in the profession. In addition, this reasoning is supported by the fact that both groups have high curriculum literacy levels due to the fact that the knowledge of new teachers is more up-to-date, while senior teachers have mastered the curriculum during their time in the profession (Yılmaz, 2021). On the other hand, Özkan (2016) stated in his study that teachers' awareness of curriculum terms decreased as their working time increased. The reason for this may be that new teachers are better at understanding, recognizing and explaining the terms in the field because teacher appointments have been made according to the Public Personnel Selection Examination in the last 15 years and 20% of the subjects in this exam are from curriculum development areas (Özkan, 2016). In the light of the findings of the study, the following suggestions were developed:

1. Teachers' curriculum literacy levels can be increased by directing teachers with bachelor degrees to graduate education programs.

2. Special education teachers can be actively involved in creating and evaluating their own curricula. Thus, richer content can be prepared.
3. This research was applied with quantitative method. Teachers' curriculum literacy, curriculum commitment and self-efficacy beliefs can be examined with qualitative or mixed research method. Thus, more in-depth information can be obtained.
4. In order to increase teachers' curriculum literacy levels, it is thought that their curriculum commitment and self-efficacy beliefs should be improved.

Authors' Contributions

This article is derived from Hakan Göl's master's thesis conducted at Mardin Artuklu University Graduate School of Education under the supervision of Dr. Naif Ergün. The subject of the study was determined jointly by Hakan Göl and Dr. Naif Ergün. The research design, data collection, data analysis and reporting of the study were carried out by Hakan Göl and Naif Ergün.

References

- Akinoğlu, O., & Doğan, S. (2012, 12-14, Eylöl). *Eğitimde program geliştirme alanına yeni bir kavram önerisi program okuryazarlığı [Prospektive teachers' levels of curriculum literacy]*. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Akyıldız, S. (2020). Eğitim programı okuryazarlığı kavramının kavramsal yönden analizi: Bir ölçek geliştirme çalışması [A conceptual analysis of the concept of curriculum literacy: A scale development study]. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(73), 315-332. <https://doi.org/10.17755/esosder.554205>
- Anıl-Arıkan, P. (2019). *Okul yöneticilerinin öz yeterlik inançları ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [An investigation of relationship between school administrators' self-efficacy beliefs burnout levels]* (Tez Numarası: 599651) [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arpacı, A. (2011). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının biyoloji öğretimine yönelik öz yeterlik algıları [Pre-service science teachers' self efficacy perceptions towards biology teaching]* (Tez Numarası: 816585) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, M., & Erden, R. Z. (2020). Ortaokul öğretmenlerinin öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi [Investigation of secondary school teachers' commitment to the curriculum]. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 17(1), 175-199. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.691525>
- Aslan, O. (2019). *İlk ve ortaokul yöneticilerinin program okuryazarlığına ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre analizi [The analysis of primary school administrators' perception of curriculum literacy according to various variables]* (Tez Numarası: 573023) [Yüksek lisans tezi, Harran Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, S., & Gürlen, E. (2019). Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri [Curriculum literacy level of secondary school teachers]. *Kırşehir Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 20(1), 171-186. <https://doi.org/10.29299/kefad.2018.20.01.006>
- Aslan, S. (2018). *Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri [Curriculum literacy level of secondary school teachers]* (Tez Numarası: 516831) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aslan, S., & Gürlen, E. (2019). Üç Boyutlu sanal öğrenme ortamında 5. sınıf düzeyinde kesirlerin öğretimi: Second life örneği [Teaching fractions at 5th grade level a three-dimensional virtual learning environment: Second life example]. *Kırşehir Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 20(1), 171-186. <https://doi.org/10.29299/kefad.2018.20.01.005>
- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş [Children with special needs and introduction to special education]*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atasoy, M. U. (2010). *Lisans ve tezsiz yüksek lisans öğrenimi görmekte olan müzik öğretmeni adaylarının genel öğretmenlik öz yeterlik algılarının incelenmesi [Assesment of the general teaching self-efficiency of the teachers-to-be who have a graduate or postgraduate education]* (Tez Numarası: 279790) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ateş, G. (2016). *Akdeniz üniversitesi eğitim fakóltesi öğretmen adayları ve Antalya'da görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının karşılaştırılması [Comparison with akdeniz university faculty of education pre-service teachers' self efficacy beliefs working in Antalya]* (Tez Numarası: 436744) [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Atlı, K., Kara, Ö., & Mirzeoğlu, A. D. (2021). Beden eğitimi öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeylerine yönelik algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi [Investigation of physical education teachers' perceptions of curriculum literacy levels according to some variables]. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(2), 281-299. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gbesbd/issue/61222/837824>
- Avar-Vayvay, N. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin benimsedikleri eğitim felsefeleri ile eğitim programı okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [An analysis of the relationship between preschool teachers' educational philosophes and their curriculum literacy levels]* (Tez Numarası: 635645) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Aydın, Y. (2016). Örgütsel sessizliğin okul yönetiminde kayırmacılık ve öğretmenlerin öz yeterlik algısı ile ilişkisi [The relationship of organizational silence with favoritism in school management and self-efficacy perception of teachers]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22(2), 165-192. <https://doi.org/10.14527/kuey.2016.007>
- Balkan-Kıyıcı, F., Atabek-Yiğit, E., & Darçın, E. S. (2014). Doğa eğitimi ile öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerindeki değişimin ve görüşlerinin incelenmesi [Investigation of pre-service teacher's opinion and environmental literacy level change with nature education]. *Trakya Eğitim Dergisi*, 4(1), 17-27. <https://dergipark.org.tr/en/pub/trkefd/issue/21473/230150>
- Bay, E., Kahramanoğlu, R., Döş, B., & Turan-Özpolat, E. (2017). Programa bağlılığı etkileyen faktörlerin analizi [Analysis of factors affecting curriculum fidelity]. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 110-137.
- Bayrı, S. (2022). Özel eğitim kurumlarında görev alan öğretmenlerin program okuryazarlık durumları ile özel eğitim öğretmenliği özel alan yeterliklerinin incelenmesi [Examining curriculum literacy status of teachers working in special education institutions and their special education special field competencies] (Tez Numarası: 737057) [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bolat, Y. (2017). Eğitim programı okuryazarlığı kavramı ve eğitim programı okuryazarlığı ölçeği [Curriculum literacy concept and curriculum literacy scale]. *Turkish Studies*, 12(18), 121-138. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12103>
- Burul, C. (2018). Öğretmenlerin eğitim programı tasarım yaklaşımları tercihlerinin eğitim programına bağlılıklarıyla olan ilişkisini incelemesi [Investigation of relationships between curriculum design approach preferences of teachers and their curriculum fidelity] (Tez Numarası: 513474) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bümen, N., Çakar, E., & Yıldız, D. G. (2014). Türkiye'de öğretim programına bağlılık ve bağlılığı etkileyen etkenler [Curriculum fidelity and factors affecting fidelity in the Turkish context]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(1), 203-228. <https://doi.org/10.12738/estp.2014.1.2020>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). Bilimsel araştırma yöntemleri [Scientific research methods]. Pegem Akademi.
- Candaş, B., & Özmen, H. (2022). Fen bilgisi öğretmenlerinin özel alan yeterlikleri bağlamında öz yeterlikleri [Science teachers' self-efficacy in the context of special field competencies]. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 62-92. <https://doi.org/10.18039/ajesi.892559>
- Cohen, J. (1992). A power primer, psychological bulletin. *Quantitative Methods in Psychology*, 112(1), 155-159. <http://users.cla.umn.edu/~nwaller/prelim/cohenpowerprimer.pdf>
- Çavuşoğlu, G. (2022). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin benimsedikleri eğitim felsefeleri ile öğretim programına bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Investigation of the relationship between primary and secondary school teachers' educational philosophies and their curriculum fidelity level] (Tez Numarası: 707489) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çolak, İ., Yorulmaz, Y. İ., & Altınkurt, Y. (2017). Öğretmen öz yeterlik inancı ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması [The validity and reliability study of teacher self-efficacy beliefs scale]. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 20-32. <https://doi.org/10.21666/muefd.319209>
- Demir, E., & Toraman, Ç. (2021). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlık düzeyleri [Teachers' levels of curriculum literacy]. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1516-1523. <https://doi.org/10.24315/tred.858813>
- Erdamar, F. S. (2020). Sınıf öğretmenlerinin program okuryazarlık algıları ve ilkökul yöneticilerinin öğretmenlerin program okuryazarlık becerisine yönelik algılarının ilerlemeci felsefe bağlamında analizi [Examining the curriculum literacy status of teachers working in special education institutions] (Tez Numarası: 737057) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Erdem, C., & Eğmir, E. (2018). Öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeyleri [Prospective teachers' levels of curriculum literacy]. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 123-138. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.428727>
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme [Curriculum devolepment in education]*. Yelkentepe Yayınları.
- Eryenen, G. (2008). Öğretmen adaylarının hedef yönelimleri, akademik ve öğretmenlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkiler ile bu değişkenlerin akademik başarının yordanmasındaki rolü [The relationship between the goal orientations, academic self-efficacy, and teacher sense of efficacy of preservice teachers and the predictive roles of these variables on academic achievement] (Tez Numarası: 261696) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme [Learning and teaching in the school]*. Pegem Akademi Yayınları.
- Gömlüksiz, M. N., & Erdem, Ş. (2018). Eğitim fakültesi ve pedagojik formasyon eğitimi programına kayıtlı öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığına ilişkin görüşleri [The views of pre-service teachers enrolled in the faculty of education and pedagogical formation education program on curriculum literacy]. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 73, 509-529. <https://doi.org/10.9761/JASSS7964>
- Gül, Ö. (2018). İlkokul öğretmenlerinin öz yeterlik inancı ile örgütsel bağlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi [An examination into the relationship between teacher efficacy and organizational commitment of elementary school teachers] (Tez Numarası: 532839) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güler, Ş. Y. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri, öz yeterlik inançları düzeyleri ve sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi [The relationship between preschool teachers' curriculum literacy, self- efficiency beliefs and classroom management skills] (Tez Numarası: 681722) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güleş, E. (2022). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlıkları ve öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi [Examination of primary and secondary teachers' program literacy and commitment to the curriculum] (Tez Numarası: 715738) [Yüksek lisans tezi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gülpek, U. (2020). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının program okuryazarlık ve beden eğitimi öğretim yeterliliği düzeylerinin incelenmesi [Investigation of the physical education and sports teachers and prospective teachers curriculum literacy and physical education efficacy levels] (Tez Numarası: 627563) [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Güneş-Şinego, S., & Çakmak, M. (2021). Öğretmenlerin eğitim programı okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi [Investigation of teachers' curriculum literacy levels]. *Kesit Akademi Dergisi*, 7(27), 233-256. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kesitakademi/issue/63113/959325>
- Güneş, F. (1997). *Okuma-Yazma öğretimi ve beyin teknolojisi [Literacy teaching and brain technology]*. Ocak Yayınları.
- Güngör-Demir, S. (2023). Öğretmen adaylarının okuryazarlık düzeyleri ile eğitim programına ilişkin metaforik algularının incelenmesi [Research of pre-service teachers' program literacy levels and metaphorical perceptions of the curriculum] (Tez Numarası: 782415) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürbüz, Ç. (2020). Müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim programına bağlılık düzeylerinin incelenmesi [Analysis of the levels of commitment of music teachers to the music lesson teaching program] (Tez Numarası: 654835) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürbüz, Ş. (2021). Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık düzeyleri ve öğretim programına bağlılık durumları [Teachers' curriculum literacy levels and curriculum fidelity] (Tez Numarası: 682861) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Heward, W. L. (2012). *Exceptional children: An introduction to special education* (10th ed.). Pearson.

- İridağ, A. (2021). *Özel eğitim öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik öz yeterlik inançları [Self-efficacy beliefs of pre-service special education teachers on social studies teaching]* (Tez Numarası: 660994) [Yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kahramanoğlu, R. (2019). Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığına yönelik yeterlik düzeyleri üzerine bir inceleme [A study on teachers' levels of curriculum literacy]. *Journal of International Social Research*, 12(65), 827-840. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3495>
- Kahvecioğlu, G. (2022). *Fen bilimleri öğretmenlerinin öğretim ortamları algıları öğretmeye ilişkin motivasyonları ve öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Investigating the relationship between science teachers' learning environment perceptions, motivation to teach and self-efficacy beliefs]* (Tez Numarası: 736739) [Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karabacak, M. S. (2014). *Ankara ili genel liselerinde görev yapan öğretmenlerin özerklik alguları ile öz yeterlik alguları arasındaki ilişki [The opinions of high school teachers in Ankara province in relation to teacher autonomy and teacher self-efficacy]* (Tez Numarası: 370318) [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karadağ-Çaydaşı, S. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin değer öğretimine ilişkin görüşleri ve öğretim programına bağlılıklarının değerlendirilmesi [Evaluation of classroom teachers' views on value teaching and their curriculum fidelity]* (Tez Numarası: 596743) [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karahan, Ş. (2008). *Özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin öz-yeterlik algılarının ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi [The analysis of self-efficacy perception and burnout level of special education school educators]* (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakuyu, A., & Oğuz, A. (2021). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin öğretim programlarına bağlılıkları [Primary and secondary school teachers' curriculum fidelity]. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 85-103. <https://doi.org/10.29129/inujse.915003>
- Kauffman, D., Johnson, S. M., Kardos, S. M., Liu, E., & Peske, H. G. (2002). Lost at sea: New teachers' experiences with curriculum and assessment. *Teachers College Record*, 104(2), 273-300. <https://doi.org/10.1111/1467-9620.00163>
- Kaynarınar, E. (2022). *Özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin çeşitli değişkenler açısından tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Sivas ili örneği) [Investigation of burnout levels of teachers working in special education schools in terms of various variables (The case of Sivas province)]* (Tez Numarası: 727198) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Keskin, A., & Korkmaz, H. (26-28 Ekim, 2017). *Öğretmenlerin program okuryazarlığı kavramına yükledikleri anlam [The meaning that teachers attribute to the concept of curriculum literacy]*. [Sözlü bildiri]. 5. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi. Muğla, Türkiye.
- Keskin, A., & Korkmaz, H. (2021). Öğretmenlerin Öğretim Programı Okuryazarlığı Algı Ölçeği'nin geliştirilmesi [Development of Teachers' Curriculum Literacy Perception Scale]. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 857-884. <https://doi.org/10.37217/tebd.917130>
- Keskin, A. (2020). *Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlık düzeylerine yönelik algılarının belirlenmesi [The analysis of self-efficacy perception and burnout level of special education school educators]* (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kızılaslan-Tunçer, B., & Şahin. (2019). Öğretmen adaylarının eğitim programına ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi [Examining the knowledge level of pre-service teachers' about curriculum]. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 247-260. <https://doi.org/10.17556/erziefd.511367>
- Mcmillan, J. H., & Schumacher, S. (2004). *Educational research: Fundamentals for the consumer* (4th ed.). Pearson.

- McRae, G. W. (2018). *Teachers' literacy knowledge: a case study of provision* [Unpublished Doctoral Dissertation, The University of Sydney].
- Omak, S., Alpdoğan, Y., & Sazak, E. (2022). Sınıfında OSB'li öğrenci bulunan özel eğitim öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri [Opinions special education teachers who have students with autism in their classrooms on special field competencies]. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 152-171. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.1030716>
- Opooh, O. E., & Awhen, F. (2015). Teachers perceived problems of curriculum implementation in tertiary institutions in cross river state of Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 6(19), 145-151. <http://iiste.org/Journals/index.php/JEP>
- Özkan, H. H. (2016). An analysis of teachers' opinions about their knowledge of curriculum terms awareness. *Universal Journal of Educational Research*, 4(7), 1601-1613. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1106280.pdf>
- Özsoy, Y. (1989). Special education in Turkey in reference to unesco experts report. *Kurgu*, 5(1), 275-289. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1504042>
- Sağ, R., & Sezer, R. (2012). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin mesleki eğitim ihtiyaçları [Analysis of the professional needs of the teachers' of multigrade classes]. *İlköğretim Online*, 11(2), 491-503. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ilkonline/issue/8589/106749>
- Sağlam, H. (2018). *Öğretmenlerin duygusal zekaları ve öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [The analysis of self-efficacy perception and burnout level of special education school educators] (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Scherbaum, C. A., Cohen-Charash, Y., & Kern, M. J. (2006). Measuring general self-efficacy: A comparison of three measures using item response theory. *Educational and Psychological Measurement*, 66(6), 1047-1063. <https://doi.org/10.1177/0013164406288171>
- Sivrikaya, T., & Karabulut, H. A. (2023). Özel eğitim öğretmenlerinin ve özel eğitim öğretmen adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi [Examination of the curriculum literacy levels of special education teachers and prospective special education teachers]. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1851-1888. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2779375>
- Şahin, A. İ. (2020). *Sınıf öğretmeni adaylarının eğitim programı okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi* [An investigation of primary school teacher candidates curriculum literacy] (Tez Numarası: 644183) [Yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Şahingöz, Ş. (2021). *Fen bilimleri öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeye yönelik öz yeterlik inançlarının incelenmesi üzerine bir araştırma* [A study on examination of science teachers' self-efficacy beliefs towards measurement and evaluation] (Tez Numarası: 681010) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Türk Eğitim Derneği. (2009). *Öğretmen yeterlilikleri raporu*. https://www.ted.org.tr/wpcontent/uploads/2019/04/Ogretmen_Yeterlik_Kitap_Ozet_rapor.pdf
- Teker, Z. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri ile öz yeterliklerinin incelenmesi* [The analysis of self-efficacy perception and burnout level of special education school educators] (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tuzcuoğlu-Bülbül, N. (2021). *Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığı yeterlikleri ile sınıf yönetimi yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [The analysis of self-efficacy perception and burnout level of special education school educators] (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Türkan, S. (2017). *Öğretmenlerin değer yönelimlerinin öz-yeterlik alguları üzerine etkisi* [The analysis of self-efficacy perception and burnout level of special education school educators]. (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Türkmen, B. Z. (2018). *Öğrenci ve öğretmenlerin tablet kullanımına dönük tutumları ile akademik öz yeterlik, öğretmen öz yeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [The analysis of self-efficacy

- perception and burnout level of special education school educators*] (Tez Numarası: 226410) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ünal, Ö. (2022). *Özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin öz yeterlikleri, sınıf yönetim becerileri ve program okuryazarlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [The relationship between self-efficacy, class management skills, and curriculum literacy levels of teachers working in special education schools] (Tez Numarası: 723821) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Woolfolk, A. E., & Hoy, W. K. (1990). Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 81-91. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.82.1.81>
- Yar-Yıldırım, V. (2020). Öğretmenlerin program okuryazarlıkları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması [Development of teachers' curriculum literacy scale: Validity and reliability study]. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 208-224. <https://doi.org/10.17679/inuefd.590695>
- Yaşaroğlu, C., & Manav, F. (2015). Öğretim programına bağlılık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması [Curriculum fidelity scale: The study of validity & reliability]. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 247-258. <https://dergipark.org.tr/en/pub/inesj/issue/40013/475707>
- Yıldız, S. (2019). Öğretmen adaylarının program geliştirmeye ilişkin bilişsel farkındalık algıları ile eğitim programı okuryazarlıkları arasındaki ilişki [The relationship between perceptions of cognitive awareness of curriculum development and educational program literacy of prospective teachers]. *Social Science Studies Journal*. 5(44), 5177-5191. <https://doi.org/10.26449/sss.1767>
- Yılmaz, G., & Kahramanoğlu, R. (2021). Öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleri, program yönelimleri ve programa bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Examining of relationship between curriculum literacy levels, curriculum orientations and curriculum fidelity levels of teachers]. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 178-187. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jier/issue/67379/1011656>
- Yılmaz, G. (2021). *Öğretmenlerin program okuryazarlık düzeyleri, program yönelimleri ve programa bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Examining the relationship between curriculum literacy levels, curriculum orientations and curriculum fidelity levels of teachers] (Tez Numarası: 676822) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.